Масса а мехкашкара пролетариш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай
областен комитета а Нохч-ГIалгIай АССР-а оргкомитета а орган

КIиранди
15
Сентябрь.
1957 шу
№ 23 (2138)
Мах 20 кеп.

Политически дешар Iомадарна юкъера кхоачамбоацараш дIа а даьхе, дика кийчо а йийя, дIадоладе дешара шу

Партийни дешара шу дика вIашагIделла доладала деза

Коммунистически партес массаза а боккха лоархIам баьб, хIанз беш а ба коммунисташа а парте боацача берригача къахьегамхоша а партийни дешар дешарна, шоай идейни кхетам цар лакхбарна. Коммунистически партен XX-гIа съезд хинначул тIехьагIа партийни организацешта хьалхашка эттар партийни дешар эрга даккхара, цун идейность лакхъяра декхар. ДукхагIа терко е езаш хилар мехка экономика Iомаярна.

ССКП XX-ча съездо соцам баьча тайпара, цу соцамашца кулгал а деш дIадихьар областан парторганизацеша дIадаха партийни дешара шу.

Из иштта дале а дIадахача партийни дешара шера дуккха а кхоачамбоацараш дар. Цхьайолча моттигашка «Текушая политика» яха кружокаш вIашагIйохкаш коммунисташа мел дийша ба, цар политически кхетам мелб ца хьожаш, цу кружокаца дIаязбеш моттигаш хиннай, марксизман - ленинизман теори шоаш Iомаергъйолаш дIаязбеча коммунисташца из теори Iома ца еш, духхьал дешаш ва алийтарна дIаязлуш коммунисташ бар, цар деш-дешац, хьажа езача тайпара партийни организацеш ца хьожаш моттигаш хиннай.

ДIадахача дешара шера эггара лоархIаме дола кхоачамбоацар дар политшколаш дукхагIа ца яр, хIана аьлча политически дешар дика Iомаданза болча партен кандидаташта а членашта а чIоагIа эшаш я уж. Коммунистически партен истори Iомадарна кIезига терко яьй цхьайолча парторганизацеша. Цу тайпара кхоачамбоацараш Надтеречни а иштта кхыйолча а районашка хиннад.

Лакхе белгалдаьха а иштта кхыдола а гIалаташ дIа а доахаш дика вIашагIдолла деза укх шера 1-ча октябре дIадолалуш дола партийни дешара шу.

КIоаргга уйла тIайохийташ, йоккха терко еш вIашагIйохка еза семинараш, кружокаш, политшколаш, царна кулгал деш бола нах марксизм-ленинизм кIоаргга йовзаш, из болх безаш бехктокхаме лоархIаш хила беза. Коммунисташ а парте боацараш а цар безамга а хьожаш, политически а юкъара а дешар мел дийша, мишта кийчо йолаш ба а хьожаш, партийни организацеш декхарийла я дешара форма харжа царна новкъостал де.

Керда дешара шера кийчо еш партийни организацеш декхарийла я Нохч-ГIалгIай республика юхаметтаоттаярца де дезаш шоашта хьалхашка латтача доккхийча декхарий лоархIам барца, пропагандисташта юкъе, кружокашта кулгал дерашта юкъе, из болх дIабахьа ховргдолаш бола нохчий а гIалгIай а дукхагIа чуоза.

Партийни дешара юкъе лоархIаме моттиг дIалаца еза экономически дешаро. ВIашагIйохка еза экономически дешара семинараш, школаш.

Коммунистий безамга хьежжа вIашагIйохка еза текуши политика Iомаю кружокаш.

ДIадаха деза партийни дешара система вIашагIйоллаш соахка хинна кхоачамбоацараш — лоадам боаццача коммунисташа мара ССКП истори а философи а Iома ца яр. ШерагIа вIашагIйохка еза ССКП истори, диалектически а исторически а материализм марксистско-ленински теорен къаьст-къаьста проблемаш, сийлахь — йоккхача ленински теорен тIехьале Iомаеш йола семинараш а кружокаш а.

Политически а юкъера а дешар тоаъал Iомадаь кийчо йоацаш коммунисташ областан парторганизаце юкъе лоархIам боллаш хиларгI политшколашка цар политически дешар вIаштIехьадакха деза.

Ховш да коммунистий теоретически кийчон керттера дар — политически дешар ше Iомадар долга. Вай кадрашта юкъе дуккха а болхлой хургба политически дешар шоаш Iомадеш. Царна гIо де деза горкомашка, райкомашка лектореш вIашагI - йохкарца, лекцеш ешарца. ХIаьта цар дешара бокъонца контроль лелае еза партийни организацеша.

Дешара шу доладалехьа партен горкомаша, райкомаша чакхъяккха еза пропагандистий семинараш, царна еша еза политически а, промышленностан а, боахама а иштта кхыча темаех а лекцеш.

Партийни организацеш декхарийла я дешара шера хьалхара занятеш чакхъяьлча гучадаьнна кхоачамбоацарш довза, уж дешара юкъера дIа а доахаш дешара шера болх дIабахьа.

ДIадахача дешара шера хинна кхоачамбоацараш дIадаха йиш хулийтаргъя партийни организацеша бокъонца уйла тIаяхийта цкъа хьажаь ца Iеш цIаькха а, цIаькха а хьожаш цу гIулакха кийчо йойя.

Марксизм-ленинизм кIоаргга Iомаяро, цун идейно-теоретически низ чIоагIбаро, из вахарца дийза Iомадаро Iалашду вай кадрай политически а производственни а активность лакхъелга, щоашта тIабиллача балха бехктокхам лакхбелга, цо Iалашдергда коммунистически партеан XX-ча съезда соцамаш керда коталонаш яхарца кхоачашделга.

СССР тIемах лораяра министра

ПРИКАЗ

9-ча сентябре 1957 ш. № 180 г. Москва

СССР-а Вооруженни низашцара гIулакх дара оттаяь йола ха яьккха баьнна тIемагIулакххой мукъабовлитарахи бокъонца дола тIема гIулакх Iомаде тIабехарахи

Массане а юкъарча тIема декхарах долча Законо яхача тайпара приказ лу:

1. Советски эскара, ТIемафорда Флота, доазонцарчеи чурчеи эскарашцара законо оттаяь бокъонца долча тIема гIукхера ха яьккха баьнна салтий, матросаш, сержанташ, старшинаш запас гIоргболаш мукъабалийта.

2. Укх приказа 1-ча пункта тIа белгалбаьха тIема гIулакх даьраш мукъабалийтарах Советски Эскаре, ТIема-форда Флоте. доазонцарчеи чурчеи эскарашка бокъонца тIема гIулакх де тIахьехалба тIахьехарна льгота ялеи ха тIехьа яккхеи бокъо йоацаш бола 1938 шера баь гражданаш, хIаьта тIахьехарна тIехьа яьккха ха йисте а яьнна тIахьеха ха а йолаш цар ханнара бараш бокъонца долча тIема гIулакхе а болаш бола гражданаши.

3. Приказ дIакхайкаде масса йолча роташка, батареяшка, эскадрильяшка, кемашка.

СССР ТIемах лораяра министр,
Советски Союза Маршал.
Г. ЖУКОВ.

РСФСР школай заслуженни хьехархо яха сийдола цIи Нохч-ГIалгIай АССР-ча школай хьехархошта яларах дола

РСФСР Лакхарча Совета Президиума

УКАЗ

Халкъан дешара гIулакхa дика болх барах РСФСР школан заслуженни хьехархочун цIи туллийла.

1. Абраменко Яков Григорьевичах — Шолжа-гIалан № 1 йолча школа-интерната хьехархочох.
2. Будникова Любовь Александровнах — Шолжа-гIалан № 9 йолча юкъерча школан хьехархочох.
3. Минеева Капитолина Павловнах — Шолжа-гIалан № 2 йолча юкъерча школан хьехархочох.

РСФСР Верховни Совета Президиума Председатель
М. ТАРАСОВ.

РСФСР Верховни Совета Президиума Секретарь
И. ЗИМИН.

Москва.
1957 шера 12 сентябрь.

РСФСР заслуженни лор яха сийдола цIи Нохч-ГIалгIай АССР медицински болхлошта яларах дола

РСФСР Лакхарча Совета Президиума

УКАЗ

Халкъан унагIа цIено лораяра хьакъехьа дика гIула—кхаш карагIдувларах РСФСР заслуженни лора цIи туллийла.

1. Гольцман Леонид Григорьевичах — республикански больницан отделенен заведующех.
2. Дагаева Александра Васильевнах — «Грознефтезаводи» объединенен медсанчастан кертерча лорах.
3. Лебедева Любовь Александровнах — «Грознефтезаводи» объединенен медсанчаста отделенен заведующех.
4. Перестенко Максим Ивановичах — Даьхен тIема инвалидий республикански госпитала лорах.
5. Скрипникова Раиса Георгиевнах — «Грознефтезаводи» объединенен медсанчаста отделенен заведующех.
6. Скрягин Василий Александровичах — «Грознефтезаводи» объединенен медсанчастан лабораторен заведующех.

РСФСР Верховни Совета Президиума председатель
М. ТАРАСОВ.

РСФСР Верховни Совета Президиума секретарь
И. ЗИМИН.

Москва.
1957 шера 12 сентябрь.

Планал совгI 76 эзар тонн маьхкдаьтта

Ашхабад. (ТАСС). Туркмений. Нефтянникаша Сийлахь-доккхача Октябра шовзткъа шу дизара сийна болх дикагIа бу. Шера йоагIача планал совгI 90 эзар тонн маьхк-даьтта даккха декхараш тIаийцад цар. Уж декхараш кхоачаш а деш, 76 эзар тонна маьхкдаьтта дIаденна баьннаб уж.

ШоллагIа дола маьхк-даьтта даккхара методаш леладаро доккхий производственни хьокхамаш доахийт.

Сибирски бей оахаш латт

Красноярск. (ТАСС). Сибирски крае, хIанз укх петилетках яхье а бувлаш, ши миллион гектар бей оахаш латт.

Хакасен Ширински района механизатораш бей оахача йоккха опыт ийцай. Укх тIехьарча кхаь шера укхаза ялат дIадувш дола кхаш 139 эзар гектар шерденнад, пачхахьалкхен дIачулуш дола ялат 20-з дукхагIа хиннад района совхозашеи, колхозашеи соцам бир кхы а 21 эзар совгI гектар бей аха, аьнна.

ОКТЯБРА 40 ШУ ДИЗАРА СИЙНА

Кагирхой декадник

4-ча августа, сайран болх йисте баьнначул тIехьагIа Мужечара кагирхой клубе гулбелар.

Цу сарахьа йийцар цар къаьнача инвалидашта цIенош деча эшаш йола гIишлони материалаш кийчъяра хьакъехьа ВЛКСМ обкома бюрос комсомольски декадниках яь постановлени.

Цу собране баьхкараша ВЛКСМ-а обкома яь постановлени бокkхача безамца тIаийцар.

Дийнахь цIенош деча баха хьежача гIишлони материалаш эшаш юрта хилар 9 цIа къаьначa инвалидийи, 12 цIа дукха дезал болчари. Цудухьа кагирхоша новкъостал де лаьрхIар царна.

Декадника хьалхарча дийнахь гIишлони материалаш хьатIакхахьара новкъостал дир цIенош деш боахкача кхалнаха Гагиева Пятимата, Мархиева Хамбешира, инвалида Гагиев Ахьмада, иштта кхыбараша а.

Комсомольци шоллагIча бригадо лард йолла кхертIой хьатIакхихьар.

Лесзавода директора нов. С. Ф. Губинеи, «Орджоникидзе» цIерах йолча колхоза председатела Дикажев Махьмадеи комсомольцашта чIоагIа новкъостал дир. Цар гIишлони материалаш хьатIакхахьа транспорт елар.

Эггара хьалхарча дийнахьа дикача балхаца белгалбаьлар комсомолкаш Логунова, Тарасова, Харламова, Поклонская, Гетманова, Горенкова, кхыбараш а.

ЦIенош деш болча наха новкъостал хIанза а деш латт.

ТУТАЕВ А. М.

Советски наьха къахьегама толамаш

Вай Даьхен предприятешка шерра яржаш латт Сийлахь — боккхача Октябра шовзткъа шу дизара сийна лаьца социалистически яхь.

Октябра сийна яхь а лаьца «Поскотинская» (Свердловская область) яхача шахта горнякаша ийс бетта планал совгI хьалхара эшалон аьшка руда еннай. Яхь лацара гIулакхаш леладу, хIанзале а шера руда даккхара плэн кхоачашъяьча къаьнарча забойщика Мезенцевс.

Дикка лоархIамера толамаш даьхад «Бузовнынефть» (Азербайджан) управленен кхоалагIча промыслан коллективо маьхкадаьтта даккхара говзалаш лакхъярца цо, даккха лаьрхIачул, совгI цаI ах дукхагIа маьхкадаьтта даькхад. Промыслан болхлоша дуккха электроэнерги кхо а яьй, доагоча хIаман шоай мах дIабахар планал 5% лох а даьд.

Доккха къахьегама толамаш даьхар Харковерча турбинаш ераша. Цар арахийцай керда, кхоалагIа, 100 эзар киловатт мощность йола турбина. Агрегат хьожаяьй Приднепровски тепловой электростанцена цу турбина конструкци оттаеча хана предприятен инженераша пайда ийцар кердача техника говзалех. Аьшк лоаладаь яь конструкцеш дIа а яьха автогенаца вIашагIхеттараш оттаярах, 80 тонн эшаденнад агрегата дозал.

Сменах кхоъ боарам кхоачашбу

«Красный молот» яхача заводе хьалхле лелае бокъо йолаш, хьалхале лелаеш я нов. Оркина доал деш № 12 йола цех. Цу цеха коллективо ханал хьалхагIа кхоачашъяьй бархI бетта йола программа, хIанз сентябра бетта кхы а дикагIа бу цига болх.

Октябран хьалхара яхь лелаеча деношка хьалхале лелаераш дукхагIа хилар укхаза. Сменах кхаьннега кхаччалца боарам тIех кхоачашбу электросваршика новкъ. Переверзевс. Цо хьабеш бола болх тIех дика бу.

ТIехьарча хана къахьегамах боала пайда лоархIаме лакхбаьб новкъ. Чернозубов керте латтача монтажники бригадас. Сменах кхоъ боарам кхоачашбу цо. Цунна толамаш доахаш яхь дIахьош я новкъ. Комкова бригада. Цехе хьалхле лелаерашта юкъе ба маляраш н. н. Митрофанов, Гущин, Сергеев, жестяни участка мастер новкъ. Козыреви иштта кхыбараши.

М. ЧИФЛИКЯНЦ,
«Красный молот» яхача завода дежурни инженер-диспетчер.

Промыслашка болх бераштa дика совгIат

«Октябрьнефть» цIи йолча промыслашка чIоагIа даьржа да электричестван низаца кIоарга болх беш йола насосаш лелаелга. Бурув деттачарна цар доккха гIо ду ремонт ца еш скважинаша болх беш йола ха йIаьхъе а дукхагIа маьхк-даьтта даккха а. Бакъда, цхьа хьовзам бар цу гIулакхаца: ремонт е йийзача насосий двигателаш Баку кхахьа езар.

Шолжа-гIали тIарча мастерскешка цу чIоагIа чоалханерча электрооборудованена ремонт е хацар, хIаьта царна Баку ремонт ярга дукха ахча додар— 7 бIаь тума гаргга (дIа-хьа яхьарга додар ца лаьрхIача а). Из зе мара децарий. Бакурчар шоай ханнахьа ремонт йисте а ца йоаккхаш, скважинаш болх ца беш латташ а моттигаш хулар.

— Цу насосашта ремонт елга вай воаш Iомадоре дика болх ма бар, — аьлар цкъа ший новкъосташка электрослесара Владимир Новиковс.

Из могадаь хьаийцар «Октябрьнефта» 56-ча участка электромастерскерча коллективо. Сийлахь-боккхача Октябра 40 шу дузача хана бурув деттачарна дика къахьегама совгIат дала лаьрхIар электрикаша — насосий двигателашта ремонт еш йола цех хьаелла.

Эшаш йола машинаш дIаоттаяьй, двигателашта эша оттахалаш нийсъяьй, бакинций опыт Iомаяьй, хIаьта слесар В. Новиков Харьковерча электромеханически заводе вахийтав, цига электродвигателаш мишта ю хьажа.

Из цIевеча болх дIаболабелар. Двигателий эггара лоархIамегIа дакъа — статораш — болх бергболаш нийсъйир Новиковс. ХIанзчул тIехьагIа двигателаш кхы Баку кхахьа езаргьяц.

Советски Союзе гIолла

ЛЕНИНГРАД. «Скороход» яхача фабрика коллективо, Сийлахь-боккхача Октябра 40 шу дизара сийна социалистически яхь а оттаяь, шу йисте далалехь планал совнах 200 эзар сага бувххал кога гIирс тIалаьцад. Из тIалоацам гIулакхашца кхоачаш хулаш ба. Август бетта планал совгI 63 эзар сага бувххал кога гIирс арахийцаб. ЛоархIам болдаш дола толамаш даьхад планал совгI 1.600 эзар сага ювххал маIача наьха кога ювха хIамаш арахийца йолча № 9 цеха коллективо.

Комбайнаш ерий рекордаш

Ростов-на-Дону. (Ший корр. телеф). Ростоверча комбайнаш ераша укх шера арахец «РСМ-8» яхача маркан керда комбайнаш. Из комбайн хургъя «Сталинец-6» яхача къаьнача комбайнал чIоагIагI низ болаш а болх дукхагI беш а. Керда машин Iомаяр дукхача холонашца чакхдаьлар. Цхьабакъда, хIара бетта производстван темпаш лакхлора. Нагахь санна январ бетта ростсельмашовцаша «РСМ-8» марка йола 448 комбайн арахийца яле, июль бетта цар ара хийцар 3.753 комбайн. Август бетта заводо хьаяьй 4.000 совгI керда машин.

Заводе дийнахь-бус 160 машин арахецарг йолаш яхь йолаеннай цу темпашца машинаш ара хеце, укх шера хьалхарча бетташка йоагIачул кIезгагI ара хецаш хиннараш юха метта а оттаеш, шера йоагIа план кхоачаш ергъя заводо.

Къаьстта доккхий толамаш даьхад ростсельмашовцаша август бетта. 16-ча августе кертерча конвейера тIера Iояьккхар 175 машин. «175 комбайн я!» ГIадвуга хоам, тIоа согаш санна, завода масса йолча миIинге чакхбаьлар. «Ростсельмаш» йиллача хана денз цун историн чухь ца хиннача тайпара машинаш дукха арахецара рекорд яр из.

26 августе н. н. Балкуновски Белецкеи хьалхале лелаеча оагIон конвейерий коллективаша керда боккха толам баьккхар: цхьан дийнахь бус цар вIашагIъеллар 183 кIаоарда машин.

Иштта дукха кIаоарда машин вIашагIйолларо торо хилийтар комбайнаш ара хецара керда рекорд яккха.

Массайолча цехашка, йоккхача предприятен массайлоча участкашка, сентябрь бетта дийнахь бус 190 машин ара хеца кийчлуш ба.

Хьайбай продуктивность лакхъерг йола дика опыт

Рязански областа ветеринарни болхлоша пайдане опыт яьй биологически стимуляторий новкъосталца — академика В. П. Филатова яьча тканеви препараташца продуктивность а, юртабоахаман хьайбаш а дукхагI хургдолаш. Дика пайда белар цо опыто. ЦIека кIал тканеви препарат йийттача хьакхарчи, сиргIаши дикагI дегIа йоагIар; 20—28 процент дулха тIакхетар царна.

СССР-а юрта боахаман Министерствас Рязански областерча ветеринарни специалистий инициатива къоабал йир.

Колхозашкеи, совхозашкеи шерагIа вIашагIъехк юртбоахаман хьайбаш хьалкхедеш а, кхоабаш а тканеви препаратех пайда эцара производственни опыташ. Ужжамо йола опыташ РСФСР-е, Украине, Белоруссе, Молдаве, прибалтийски республикашка лелае оттадаьд. Препараташ кийчъергья моттигашка, хIаьта колхозаштеи, совхозаштеи ветеринарни лечебницашка гIолла дIалургья уж.

(ТАСС).

Францен Къамий Собранен депутаташ Москве бахкар

5 сентября СССР-а Лакхерча Совета депутатий советско-французски группас хьехарах Москве Францен Къаман собранен депутаташ баьхкаб Ги Дюссон кертте а волаш. Делегацен юкъе ба Алико Бертэ, Роллан Дюма, Аьфонс Дени, Луи Пюи, Бернар Мансо.

Французски хьаьшаша лерхI Советски Союзе 21 сентябре кхаччалца хила а, СССР-а Лакхерча Совета депутатий советско - французски группан членашца массехказ вIашагIкхетар а, хIаьта мехка гIолла дIа-юха баха а.

(ТАСС).

МОСКВА. Павлика Морозова цIерах долча Культуран цIагIа вIашагIкхийтар къаьна большевикаши Ф. Э. Дзержинске цIерахча «Трехгорная мануфактура» яхача комбината болхлойи.

СУРТА ТIА: 1897-ча шера денз парте член вола Г. И. Петровский къамаьл деш воал комбината болхлойи гIулакхерча наьхен берашца.

Б. Трепетова сурт. Фотохроника ТАСС.

Партен организацешка

Наха юкъера политически болх айбе

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революцин 40 шу дузилга гарга гlорташ латт. Дерригача советски адамаш санна из цlай дезде кийчлуш ба Магlалбикера къахьегамхой. Уж Ачалкхера дaьтта доалла моттиг дaьтта дaккха кийчъе езаш ба, Магlалбикерча структуре меловни маькхадaьтта дaккхар доладалийта, вторични методашца промыслай къаьнача площадаш тlа маькхадaьтта доаккхилга лакхдарца механа планал тlех 16.900 тонн маькхадaьтта дaккха дезаш ба. Юрта боахамга диллача ялати хьайбай продукташ йоахилген 25—35 процент лакхде.

Уж декхараш толамаш доахаш кхоачашдарна партийни организацеша политически болх эргабоаккхаш тоабе беза, партен ХХ-ча съезда соцамаш кхоачашдарна къахьегамхой вlашагlтохаш масса а тайпара балхаш де деза.

Довзача тайпара, нах политически кхетабара боккха лоархlам болаш я лекцеши, докладаши. Цхьабакъда, лекционни пропоганда хlанз а дика лелац городе. Дlабахача ворхl бетта 156 лекци мара йиша яц. Цхьайолча участкашка, цехашка, бригадашка лекцеши докладаши йийшаяц.

Къаьстта кlезига лекцеш еш Октябра 40 шу дизара хьакъехьа. КПСС горкомо мелдаьд наха юкъе политически болх бар кадрашкара хьадехалга, лекционни пропагандан гlуллакхаш леладе дезача тайпара лакхдаь леладаьдац. Цу гlуллакхага геттара во хьожаш ба парторганизацей секретараш нн. Заводский Даненко, Шаленный, Крестьяников иштта кхыбараш.

Города парторганизацен юкъе тоъам хилал болаш ба наха юкъе е езача тайпара, вахарца йиза агитаци лелае ховргдолаш нах. Магlалбике 37 агитколлектив я, царца 532 агитатор ва. Хьалхарча промыслан партийни организацес политически болх производственни декхарашца айхха бийза бу. Агитатораша — коммунисташа нн. Колесниковс, Еремеевс, Нозадзес коллектив план кхоачашъярна къовсам лоаттабе вlашагlъеллай. Из дарах промыслас духхьал скважинай къаьнача фондах планал тlех 3000-нел совгl тонн маькхадaьтта дaьккхад.

Кхыча предприятешка иштта дац гlулакх. Города дукхача партийни организацешка мела лелабу политически болх. Цхьайолца хана боахамца ца бувзаш лелабу из болх.

Масала, кхоалагl промысел цхьоалгlча промыслан лоалаха уллаш и, хlаьта план кхоачашъярал совгl тlеххоачашъе а мел эшар долаш а да. Хlаьта а промыслас план кхоачаш а яц, эзарнел тlех тонн маькхдaьтта далар декхар шийна тlадиса а я. Промысле наха юкъера политически болх тlехьабисаб. Партийни бюроси цун секретаро новкъ. Заводскеси доал ца деш битаб из болх. Укхаза агитколлектив яцар, болхлошта наггахь мара лекцеши докладаши ешац. Тамаш яц коллективе цlенхоштта телха къахьегама дисциплина хилар, аварехи, простойиши хулилга.

Партен хьалхарча организацеша агитколлективашта кулгал мела ду. Моттигерча советашка харжамаш хинначул тlехьагlа дукхача агитатораша шоай кварталашка болх сацийтаб. Цу гlулакха бехке горкома агитацени пропагандани отдели хьалхарча парторганизацен секретараши ба. Цар агитаторашкара хьабеха безача тайпара болх хьабехац, цар балхага хьажац. Цхьайолча парторганизацешка, масала, промыслан машин наькъ тlа (секретарь н. Броварский) кlоарга бурув тохача конторе (секретарь н. Селиверстов) иштта кхычахьа шин-кхаь бетта агитаторий семинараш гулъяь яц.

Дукхха а моттигаш я де дезача гlулакхашца ца ювзаш агитаци лелаеш. Хlанз вай берригача мехка лелабу укх гаргарча шерашка сага сиха дулх, дaьтта, шура яккхара США-на тlехьакхе къовсам. Иштта декхараш тlаийцад Магlалбикерча юрта боахама болхлоша а. Цхьабакъда, «Ингушски» яхача совхозе хlанза кlезига кийчдаьд доакъар.

Къахьегамхой политически кхетабара лоархlаме я дlагойташ йола агитаци. Партийни организацеша цун лоархlам бац, партен ХХ-ча съезда соцамаш дlадовзийтар мела лел.

Городе, предприятешка, участкашка кlезига я дlагойташ йола агитаци. Города центре а дац цхьаккха а плакат, хоза яь панно. Март бетта денз къамаьлаш деш да шиташ а яь, царна тlа лозунгаш а яздаь уж наькъаш тlа дlаоттаде деза, яхаш. Цу гlулакха эша материалаш а йолаш я, хlаьта а чакхдоаккхаш дац из гlулакх.

Газетий витринаш ярна терко яц Магlалбике. Предприятешкеи, колхозашкеи геттара кlезига я уж, города центре вlалла а яц. Йолаш йолча витринашка газеташ хан-ханнахьа хувцац.

Нохч-Гlалгlай республика юхаметтаоттаярца Магlалбикерча парторганизаценна хьалхашка доккхий декхараш эттад. Республика юхаметтаоттаьчул тlехьагlа цига цlабаьхка 1.300 гаргга гlалгlай а нохчий а дезал ба. Дукхагlа бараш цlа ма баьхкка а производственни а юкъарча а вахара юкъе дакъа а лоацаш дlаболабеннаб. Цхьаболчарна юкъе хlанз чlоагlа леладеш да къаьнара феодальни гlулакхаш.

Иштта латташ гlулакх хилча партен горкома хьалхара парторганизацеша а ма могга лакхбе безар наха юкъера политически болх. Горкомо феврал бетта хьа а пулбаь семинар яьяр 35 гlалгlай я нохчий а агитаторашца, цул тlехьагlа цар балха терко а яьяц, царна новкъостал а даьдац.

Йоккхача Ачалкхеи, Дебийюртеи, Долакан массанел дукхагlа бах гlалгlайи нохчийи, цига культурно-кхетама болх а во латт. Хьалкхашта юкъера доьтагlал дувцаш, религен духьалара пропаганда во лелаю.

Городе болх беш 700-нел тlех инженераш, хьехархой, медицински болхлой, юрта боахама специалисташ ба. Уж агитационни балха юкъе кlезига увз.

Наха юкъера политически болх тоабаро дlадех агитаторий городскойи кустовойи совешанеш елга юха доладелга, къаьстта терко е еза цlабаьхкача нохчаштеи гlалгlаштеи юкъе агитационни болх барна.

Партен горкомо lалашдаьдац кулгал деш бола партийнии, советскии, боахамеи болхлоша наха юкъера политически кхетама болх лелабелга. Горкома бюрон члений кандидата н. Аликовс, газопромыслай заведуюшес н. Панчука культуран отдела заведующес н. Зыскуновс иштта кхычар кlезига еш къахьегамхошта доклад аши лекцеши.

Дукха ха йоацаш городе партактив хилар. Цига хиннача р критика йир къахьегамхошта юкъе политически болх бара кхоачам боацараштa. Уж кхоачамбоацараш сихагlа дlадаха деза.

СЕМЕНОВ.

Отчетно-харжара собране

«Старогрознефта» маькхадaьттан промыслай управленен гlишлошъяра-монтажни цеха коммунисташ предприяте хьалхале леаю низ ба. Цар инициативах цехе шерра лелаеш я дукха къахьега дезача лаьттанцарчен бетонни балхашта механизаци елга, гlишлош еча сборни бетонни аьшка бетонни лелаю.

Сийлахь-боккхача Октябра 40 шу дизар сийленца дезде кийчлуш партийни организацен кулгалца цеха коллективо толамаш дахарца кхоачашъю производственни план. Гlишлошъяра балхах шоай дlабода мах смета тlа болчул укх шера ворхl бетта 12,6 процент лохбаьб.

Из дерригa хьадийцар отчетно-харжара собране цеха парторганизацен секретаро новкъ. Спецглоза. Цунца цхьан докладчико а пренех къамаьл даьча коммунисташа а гучадаьхар партбюро балха юкъера кхоачамбоацараш.

— Се агитатор хиларца — йоах новкъ. Тупицыно, — хов сона тха агитколлективо болх мишта мела бора. Тхоцара дукхагlчар дика ца ховш бора политически болх, из производстван лоархlамегlа долча дукхача декхаращца бийза лелабацар. Хlана хулар из иштта? Из хулар агитатораштa инструкцеш нагахь мара телаш ца хиларах, беседаш фу дувцаш, мишта лелае еза дlа ца дувцарах.

Коммуниста новкъ. Корниловс партбюронеи пропагандиста новкъ. Солопченконеи критика йир текуши политика lомаеш хинна комсомольски кружокa болх бохабарах.

—Партийни организацес кхоачам боллаш лелаяц административ контроль лелаярна ший бокъо, — йоах новкъ. Мостовойс. Материально-технически хlамашца lалашдар дика лелац. Тlагlертта, майра хьадеха деза маькхадaьттан промыслай управлененгареи совнархозагареи хlамашца lалашделга тоадар. Шолжа-Гlали тlа дика, механизировани кхера боаккха карьер е еза.

Партийни организацес соцам тlаийцар гучадаьха кхоачамбоацараш дlададахарнеи парторганизацен организационни а партийно-политически а болх тоабарнеи.

Кердача бюрона декхар тlадиллар

Укх деношка отчетни-хоржамий собрани хилар кхоалагlча гlишлонимонтажни управленерча коммунистий. Массе а оагlорахьара балха гlулакхаш дийцар коммунисташа, ма-могга болх тоалургбола наькъаш лохаш. Бюрона юкъе бахача кердача новкъосташа де дезар белгалдаьккхар собранес.

Хьайбаш леладеча болхлой республикански совещане тlара

Коатlара оалхазараш леладарах

— Колхозашта а совхозашта а чlоагlа пайдана гlулакх да, — аьлар нов. **Слюсаревс** коатlара оалхазараш лоладар, къаьста боабашкаш йолаяр а. —Совхозаша укх шерарча опытах хьахьекхад боабашкаш лелаяр пайданна хилар. Кхабарна атта я боабшкаш, къаьстта даа хlама а чу йохка моттиг а езац царна кlоригашкара дlаяьлча. Дукхха а хьоккхамаш боалабир нов. Слюсаревс боабашкаш лелаяра пайда белгалбоаккхаш.

«Красни Арме» цlерагlча колхоза ПТФ заведующи волча нов. **Омельченкос** аьлар, ХХ-ча партсъезда директиваша йоах, адамий боахам тоабарна дулхи, шурей, фуаши иштта кхы йола а хьайбай продукташи lалашъяр совдаккха. Цу гlулакха юкъера дикка дакъа лоац ПТФ балхо. Октябран 40-ча шера сийна котамаша фуаш дар совдаккха аьнна хьежача тха болхлошта корадир, тха яраш санна лелаеча котамаша дукхагlа пайда бала боагlаш хилар. Укх шерах дlабахача 8 бетта 114 фуъ цхьацца котамо деннад тхи ПТФ, цунах 230 эзар сом пайда хиннаб.

Оаха декхар тlаийцадар Октябран 40-шу дузаш 100 фуъ цхьацца котамагара lалашде, из декхар оаха кхоачашдаьд.

— ПТФ болхлой lуйранна 5 сахьат даьлча балха боагlа, ялхлалгlачох ах даьлча котамашта цар екъ простокваша а, жмых а, берца а кена жувр а. Цул тlехьагlа отходаш лу, lуйрийна 9 сахьат даьлча керда шура лу, тlаккха, 2—3 сахьат дийнахь даьлча шурийца ялтий отходаш лу. Сайрийна 6 сахьат даьлча етаьча шурийла хьокхадаь ялат лу. Цу тайпара кхабарах тха котамаша 114 фуаъ ду цхьанне.

Доакъар кийчдарах

Ачхой Мартановски района Лермонтовски совхозе 5-ча отделене управляющи волча Кимаевс йоах, хьайсай помешенеш кийчаяреи, царна доакъар кийчдареи болх хьалхагlа бе беза. Ката-юртгарча ферма 1600 тонн силоса планах йоагlача 1800 тонн силос чуеллай дlахо а силос кийчъеш ба уж. Иштта йол а ча а кийчдаьд.

Малгобекски района Ингушски совхоз — йоах Чапановс — йиллаь 40 ди мара дац. Цу 40 ден Ингушски совхозо 100 процент доакъар lалашдаьд; силос а йол а ча а. Кхоъ мара трактор яц Йоккхача Ачалкхен отделенен лаьтта оахаш а, доакъар хьоккхаш а, хьатlаозаш а, силосавани еш а. Хlаьта а, 2000 тонн силос а чуеллай цар, 700 тона гlажа доакъар а кийчдаьд. Нах бизаи чубаха цlенош долаши хилча цар болх бе а безам боагlа. Бакъда, Оргкомитетои партен Обкомои цу хьакъехь дикка новкъостал даьд тхона. Наха, динахьа шоай транспортаца йол а силос а хьатlа увз, бийсанна шоай цlеношта еза материалаш цlакхухь.

Цlабаьхкача хана хало дар наьха гlулакхаш, хlанз кхыча къамашца доттагlал тессад, аттагlа а да. Чlоагlа хlама да наха юкъера доттагlал.

Масса а къамаш вlаши бeзамца а доттагlал а долаш, юкъарча низаца кхоачашдергда вай воашта хьалхашка партес оттадаь декхараш.

Нохч-Гlалгlай Обкома секретаро Сагаевс къамаьл дир совещане. Цо болчча бесса хьахьекхар Нохч-Гlалгlай республикан колхозаша а совхозаша а баь болх цифращца а, кхы долча бакъдаращца а.

—Балха хьалхале лелаеча колхозашеи совхозашеи, — аьлар нов. Сагаевс, —лаккхара декхараш тlаийцад. Вай хьажа деза воаш сево юхадетт, уж декхараш кхоачаш ца дайташ.

Нов. Сагаевс белгалъяьхар дика болх беш йола районаш а, колхозаши совхозаши а. Царна юкъе Сунженски а Наурски а районий колхозаши Наурскии, Ермоловскии, Калиновскии совхозаши я. Сагаевс аьлар, таханарча совешане вайна гуча да, цlи хезаь болча Аристова а Колесникова а саннача дояркашта улув хьалэтта керда кадраш хилар, дика балхаш а деш. Царех ба Дудареваи, Габиеваи иштта кхыбараши а.

Дукхагlа бола болх, из лелабеча нахага хьежжа мара дlахо бодац. Кадраш чlоагlа эшаш я вай боахама. Хlанз цlабаьхка дуккха гlалгlий а ноахчий а ба, царех болх булургболаш вар къахьегама гlулакха юкъе лаца веза вай.

Новкъостий, —аьлар Сагаевс ший къамаьл хоададеш, —вай а дерригача адамий а исторен чу доаккха ди да хьатlа кхоачаш латташ. 2 бутт мара бисабац Силахьча Октябра 40-шу далара ди дезде. Цу дезача денна духьала долхаш вай декхарийла да берригa низ тlабахийта, воаш тlаийца социалистически тlалоацамаш кхоачашде.

Совещани дlакъовлаш Нохч-Гlалгlай Оргкомитета председатело Гайрбековс лоацца къамаьл дир. Вай совешанен участникаша, —аьлар нов. Гайрбековс, —тахан шоай къамаьлашца хьахьекхад шоаш къахьегаман толамаш даха тlаийца декхараш а, уж чакхдаха шоаш кийча хилар а. Уж кхоачашде шун низ дlакхачар а, дикача толамашца Октябран 40-шу дизарна духьала шу дахкар а лов тхона.

ДАУРБЕКОВ.

Совещане хинна делегаташ.

З. ДАУРБЕКОВА сурт.

МАЛЬСАГОВ ОАРЦХО

40 ШУ ХЬАЛХА

(Уйлаш)

Хlара къаман исторех наггахь отт зама къаьгаь гучадоаккхаш цу къаман гlулакх а, цун денал а.

Ишта ена зама ца ховш, ца йоагlаш енай ала йиш яц, хlана аьлча, цу заман чулоацам цхьан ден отташ бац, дукхха а шераш дlаухаш, хувцалуш дегlадоагlа цу чулоацама гlулакхаш эргадоалаш гонахьарча кхолламацеи къаман юкъе латтача классан къовсамцеи; юххера а, исторен хиланза даргдоацар ший ханна хиле дlаотт.

Иштта исторически хиланза яргйоаца Октябрьски социалистически революци эрсий мехка ена хьэттар.

Эзар шераш дlаухаш, бала ловш, лазарех бовш, тlаухача къамий ордингаш леташ, лоам чу баьхача гlалгlай исторе а ший чулоацам бар, заманга хьаьжжаь хувцалуш хьабоагlаш.

Эрсий паччахьа къизал а, шоашта бlаьхийча нахагара даргдола беркат а дайза, дезал кхаббал аха лаьтта доацаш, хала, къе бахар гlалгlай февральски а Октябрьски а революцеш йоалаш.

Гlалгlашта юкъе бар заводашка промыслашка болх баь нах, дешарца а lилманца а марксизм-ленинизмах а кхийтта, эрсий революционераша сома а баьха, хьаотташ латтача заманга ладувгlаш, малагlча наькъаца гlалгlай къахегамхой дlабахча бакъахьа ба тохкаш.

Паччахь дlа а ваьккха февральски буржуазни революци йолча хана эттача Временни правительствос лаьца никъ хьал долча наьха га озаш, царна пайданна болаш бар, хlана аьлча, цу lаьдало йоахар: империалистий тlом ма сацийта, лаьтташ, заводаш, машийна наькъаш, банкаш, лаьттан кlалхара хознеш, масса хlама хьал долча наха дита.

Цу хана Ленина хьехамца, тlема восстани а йий, lаьдал Временни правительствагара хьадаккха, аьнна баьча соцамах, коммунистически партес кулгал а деш, Октябрьски социалистически революци хилар, эрсий мехка Советий lаьдал а эттар.

Цу lаьдала тlехьа бар болхлой, миллионаш ахархой, салтий.

Из lаьдал гоама дар помещикашта, фабриканташта, базархошта, паччахьа дика диача инаралашта, моэгlараштa, эпсараштa.

Болхлой, ахархой, салтий цхьан оагlорахьа а болаш, царна кулгал деш коммунистически парти а йолаш, шоллагlча оагlораххьа бlаьхи нахи, инаралаши, хlаьта тувлабенна, шоашта дикагlа фуд ца ховш хинна цхьабола казакаш а болаш, эрсий мехка граждански тlом эттар 1917-ча шера.

Цу хана къилба седан Кавказе баьхача наьха боахам, лаьттан гlулакх, къамашта юкъе лела политикан болх геттара чlоагlа телха дар, хlана аьлча, Терски областе латташ хиннача lаьдалех:

Кавказа лоамарой Союза Центральни комитетах, Терски казакий правительствох, къахьегача наьха тешам байнабар, банкрот хиннача нахах мо, хlана аьлча, хьалхале лелаеча наьха гlулакх дерригa а хабарга дахадар: съездашка, совещанешка хоржаш хиннараш бlаьхий нахи, цар халхаройи бар, дувцараш къахьегамхошта эшар дацар, еш банкеташ, локхаш музыка, молаш малараш, деш халхараш дар.

Болхлой, ахархой уйлаш царца яцар, кхичахьа яр. Царна хозаш дар коммунистически партес, Ленина яхар: империалистически тlом дlабакха, фабрикаш, заводаш болхлошка яхийта, дерригa лаьтта ахархошка кхачийта, дерригa lаьдал Советашка дахийта!

Нохчий-Гlалгlай къахьегамхошта Ленина коммунистически партес яхар дег чу дижаь, цар яхачоа мара тlехьа боацаш, денгара денга дорхлуш, шоай бокъо яккха кийчлуш бар: говр йоацчо — говр эцаш, топ йоацчо — топ эцаш, берригa мохк герзах-говрах тоабенна, большевистски уйлаех нийсбенна, дог ура этта бар.

Большевикий идеех нах дlакхетабеш, Советий lаьдала къахьегаш бола гlалгlай тlехьа боахаш, коммунистий парти гlалгlай мехка вlашагlа йоллаш, классан къовсамца нах къестабеш, цу хана а, Советий lаьдал Кавказе чlоагlделча а вай мехка лийнна сийде мегаргболаш бола къаьна большевикаш ераш ба: Гапур Ахриев, Юсуп Албагачиев, Идрис Зязиков, А-Хь Гойгов, Игло Чабиев, Хамзат Гастемиров, Альмурзаев Х., Мартазанов З., иштта кхы бараш а.

Эзар шераш дlаухача хана бала лайнача наьха исторен чулоацам ший эггара лакхехьарча моттиге этта бар.

Кавказе эггара зlамагlа дола гlалгlай къам, эггира чlоагlагlа Советий lаьдала оагlув хинна дlаэттар.

Мишта мегар гlалгlашта цу тайпара хьалхле а яьккха Советий lаьдала оагlув хинна дlаотта? — аьнна, хеталу.

Истори къаьстта цхьан саго деш дац, турпал из хилча а, бакъда, из турпал саг ше хьахилар а, цун гучавалар а ца ховш, дага доацаш хилац, йоах диалектически материализмо, цу турпалча сага заман хувцамаш гаьннара гу, лелача гlулакхий чулоацам а дукхха дикагlа бовз, кхы мелболча нахал.

Турпалча саго чакхобккхаш бола никъ дукхагlа болча наха эшар, безар ба, царна шоашта ца ховшше а, хlана аьлча исторен хиланза даргдоаца хlама турпалча саго гуча а даьккхе дlаоттаду.

Ишта, гений волча турпала Ленина кхайкадаь лозунгаш гlалгlаша раьза хинна хьайицар, ужаш шевар, цаl мо, большевикий оагlонгахьа а ваьлар.

Казакаша а Горски паччахьалкхенна хьалха хиннараша а шоай хурдир революценна духьале еш, Масала, октябрь бетта 1917-ча шера цар вlашагlа еллар Терски-Даьгlестана паччахьалкхе, керте латташ князь Капланов а волаш, цунца Караулов, Чермоев, Джебагиев, Коцев и. кхы болаш.

Цул тlехьагlа, кхы а йоккхагlа йола Юго-Восточный Союз вlашагlа еллар, берригa казакаши, герга кий туллараши, гlалмакхойи юкъе а болаш.

Шолжа йисте бахача казакаш нохчий-гlалгlай юкъе болча цхьоагlонца хургдац тхо аьнна къаьстар. Цар викал а ваь хержаь хиннача Караулова отставке ваха вийзар: цул тlехьагlа из Прохладне вийра, министр волаш хинна Медяник а гlалгlай мехка вийра.

Хlетта тlем тlара цlа кхаьча «дики дивизецара» полкаш яр; Кавказски арми а тlехьашка яьнна погромаш еш лелар.

Къилбаседан Кавказ цхьатарра тlема лагерь хинна дlаэттар.

Буро тlа шинъ дар lаьдал: болхлой а салтий а депутатий Совети, реакционни казакий — Горски паччахьалкхен правительствои.

Казакаша провокаци йора, кий тулла нах шоаех дlа а теха нохчашцеи гlалгlашцеи тlом хьоабе гlерташ. Цу гlулакха Моздке вlашагlа кхийттача съездо оттаяь резолюци большевикий фракце чакх ца а йоалийташ йитар (С. М. Киров, Н. Буачидзе, Фигатнер), цхьаькха съезд нохчийи гlалгlайи юкъе а болаш Пятигорске вlашагlа кхетийла, аьнна оттадир.

Буро тlа казакий бlева гlалгlай боабир, казакаштеи гlалгlаштеи юкъе, довнаш доладелар.

Нохчий-Гlалгlай мохк го баьккха яьнна латтача цlеро чуберзабаьбар.

Революцен болата болар цхьанна а хlамано соцаде йиш йоацаш дар. Граждански тlом болалуш латтар.

Къилбаседан — Кавказе 1918 шера январь бетта Горски паччахьалкхен lаьдал Буро тlара ара дала дийзар, керте латта lаьдала нах юкъе а болаш: Т. Чермоев, кн. Капланов, В. Джебагиев, П. Коцев, инарал Файзула Мирза и. кх. б.

Царца берригa «дики дивизен» хинна, дошол чlоагlагlа, гlалгlашта эшаш бола тlема гlирс:

йоккхий топаш, пхорч, пулеметаш, патронаш мочкъий юрта Уварова хиннача беша а ара улица тlа а латтар.

II.

Са довш латтар. Мочкъий юрта юкъе я коашка а дукха баьреш бар гуш. Къаьстта дукха нах чу а ара а ухар цхьан коара. Фу дола цига? Хьан дола из ков? — аьнна дага оттар тlехвоалача сага.

Доккхача ковна наlарах чуваьлча бlарга гу малхбоалехь дерзадаь дагlа цlенош.

Цу цlеной балер а йолаш лоха уйче я. Уйчара оточу а ваьнна магlа цlагlа хьалчу воалаш ши нинъ яр, нах сов дукха болаш, тlакъовла йиш йоацаш, йийла латташ. Хьалчухьажача, лохо тхов а болаш, доккха хьаьший цlа да.

lохайша а ура латташ а нах ба цу цlагlа; стола тlа сийрда йоагаш лакха «молния» яха лампа я. Наlара духхьалча пенаца, дотох къегаш гlажамаш а йоаххаш, латташ бийзаь маьнги ба, гата юргlа тlа а тессаь, сийнача чlегалгех, хийттаьча фертан санна, гонаш а юкъ а йолаш йийхьа, цу тlа вlашта дехка, ткъамашта даха кийчденна оалхазараш санна, урагlа яха миlингаш а йолаш, латташ доккхий гlайбаш а да.

Цен юккъе дlаьха стол латт, магlа а эгlа а стола гонахьа багlаш хьайший ба, къамаьлаш деш.

Магlа саьнга, аьтта оагlорахь, вагlа, эйенна шера белажаш а йолаш, сомлуш йоагlача фортан тlа боккха корта а багlаш, бовна дараш мо герга къегаш бlарганш а долаш, лакхарча дегlара, 50 шу хила мегаш саг.

Сийрда йоагача лампа дика гойтар цун lажагlбенна бос а, кlаьдвеннача сега юхьмараш. Доккхача гlулакхах а чинах а вехаьча сега сурт дар цун юхьа тlа.

Цо деш хиннача къамаьла дешаш, пенах кхийтта бекъа фийг сенна, lолегар, ладувгlаш багlача а ура латтача а наьха дегашка ца кхоачаш; къамаьл дечоа шийна а ховра гlулакх телхалга, юххера ший къаьнача lаьдалца ювзаенна хинна зlанараш теделуш йоагlилга.

— Вай англичанашца цхьоагlо вlашагlйоллаpгья. Цар вайна ахча, герз хецаргда. Гlалгlаша, нохчаша большевикашца буллаш латта оагlув бохо беза, — йоахар цо, даьсса хабар дувцаш, шаьра шийна цоах хургдар фуд ховше а. — Из Тlапа Чермоев вар.

— Сона бакъахь хетт вай немцашка кхайкача. Воайла йола цхьоагlо ехаьй вай. Немций Украйне а, Туркий мехка гlолла а большевикех латаш тlабоагlа, вай гlулакх сел чlоагlа телхад ала йиш яц», — йоахар борцакха яр санна батт йолаш, дlаьха дlадаха lаьржа ши мехк долаш наlаргахьар хьал лувш хиннача цхьан саго, — из вар эггара чlоагlагlа вола контрреволюционер — меньшевик В. Джебагиев.

Уж къамаьлаш хезача цlагlа чу а ара а гlараш гlайттар:

— Тlапа мехкадаьттан паччахь ва, мохк бохка гlерт!

— Дlабаха, бахийта шоай хьашт долчa шоаш!» — яхаш кхайкар нах. Наlаргахь доаллача кора юхе ура латтар, йист ца хулаш, цхьа зlамига саг.

Селий маьша чокхий а дувхаш, гобаькха хьерчаш гlап а йолаш, аьтта оагlорахь lотесса эрсий карабин а йолаш вар из.

Цун куст долаш йолча юхьа тlа гуш, къаьда хьежаш lаьржа бlаргаш дар, нийсденнача дегlахьар, ткъаь пхич шу хила мегиш, саг вар из.

— Цхьа хаттар дар са, — аьлар цо Тlапийгнахьа тlа а вирзаь.

lсхайша баьгlараш цунгахьа дlабийрзар: «Ер мичара вена, мала вола хlанз», — аьлча санна.

— Са хаттар дар, мича хьош ба «дики дивизен» тlема гlирс: йоккхий топаш, пхорч, пулеметаш, патронаш? — аьлар цо, чукъувлача низо сихвеш, хедалуча оазанца.

— Хьа фу гlулакх да из хетта?— аьнна, во йист хилар магlарча кора юхе вагlа, лакха урагlа бухь баха кий а туллаш, инарала погонаш чокхе тlа а ядаш, лоамарча паччахьалкен тlема министр Файзула Мирза.

Из кхеташ вацар хlанз а тlема гlулакх ший доалара даьнна хиларах.

— Аз хеттар сайгара дац, берригача революционни гlалгlай мехко хеттар да, — аьлар хоадам беш зlамгача саго.

Из къамаьл хезача «министрий» кортош чудахар, уж бехаьлга хьахьокаш цар йовхьамаш а яр.

Тlаккха, хиланза ца воалаш йист хилар князь Капланов, доазув доацча паччахьалкхен «министр».

— Уж йоккхий топаш, пулеметаш лелае lаьма командаш я селийи черсийи, цу шинахьа, бийкъа а бийкъаь, хьош ба тlема гlирс», — аьнна.

— Йоккхий топаш, пулеметаш гlалгlашка кхача еза. Даьгlастерчеи черсашкарчеи контрреволюционерашта из тlема гlирс бахьийта йиш яц», — юха а аьлар тlатоlадаь зlамгача саго.

Из къаамаьл йисте даьнна дацар, чехка цу цlагlа цхьа эпсар чу а ваьнна, инарала честь лаьца, йист хилча;

— Ваше превосходительство, гlалгlай шариlата отряда бунт а хьоаяь, вай командаш юстара а яьха, йоккхий топаши пхорч чулело яш каши пулеметаши дlаяьхай, из берригa тlом Базоркина коа, гобаьккхаь ха а лаьца, дlа а оттабаьб», — аьнна рапорт дир эпсара.

Цу хабаро даьр дергдацар, йоккха бомба цу цlагlа ийкхача а.

— Хlай?.. Фу?

—Бунт? — хозар масса миlингера цlоглрч. Боанго лийца цицгlолгаш санна, дlай-хlай лелхар «министраш». Уж чlоагlа бехабар. Царна дага дацар гlалгlаша шоашкара герз дlаэцаргда, аьнна.

— Фу саг ва, ва Хамберд, из хаттараш дер, аьнна, шортта йист хилар фусам даьга, хlанзалца ладувгlаш ваьгlа, лохарча дегlахьара, йоккхача бата тlа доккхий кера мекхаш долаш вола П. Коцев, корага лаьттача зlамгича сагагахьа корта а лостабаь.

— Из ва Гапур Ахриев — гlалгlай коммунист. Цои цун новкъосташеи вlашагlъелла гота я хlанз хьувзар а, — аьлар фусамдас, дукха раьза а воацаш.

— Ва Висангирий, сом мича кхет, сенна еза гlалгlашта йоккхий топаш, малав цар уж етта ховш?» — йоахар, аьрзе яр мо мераж йlаьхача юхьа тlа ягlача Файзула Мирзас.

— Гlалгlай ши-кхо эпсар ва йоккхий топаш етта ховш, бакъда, царех цаl мара-м вац большевикий новкъост волаш» — аьлар Джебагиевс.

— Из эпсар хьалха а волаш тlабаьхкача наха дlаийцар тхогара герз», — аьлар, рапорт деш хинначо.

— Фу дича бакъахьа да вай, Тlапа?

Фу аргда вай гlумкашка, селашка, черсашка, берригa тlом гlалгlашта а бита дlадахча? — яхаш хеттар Каплановс.

Ара а, чу а леладеча гlулакхех дика кхеташ вар Тlапа Чермоев, цо аьлар:

— Сона бакъахьа хетт Висангире шийца Тlахlир-моллеи Бийботи волаш, кхоана цар нах вlашагlа а теха, уж дlакхетабича. Большевикий агитацес тувлабаьб гlалгlай. Хьаьший бсвхар мо хlама да цар даьо», — аьнна сецар Тlапа.

Цо даьча къамаьла хьаьший раьза хинна, кlезига цар са метгадоагlашех а, наlарах гучадаьлар тlера lи гlетташ дола доккхий а кагий а оаркхош, дерстаьча устагlан дулха йоккха яьхаь маьженаш чу а ядаш, царна тlехьа доагlача оаркхо чу кортеи накхеи димий а долаш, йиткъа яь жувра хьалтlамаши, кlейча ингале 2—3 кадакlигашка кlома берlа а, езачоа мякх а оттаяь, кагий нах юха боаллашехьа, стола тlа шампанске чоалбаш хьерча шушаш, мугlарагl дlаэттар.

Корага лаьтта Гапур наlарга латта эпсар дlа а теттаь ара ваьлар.

(Дlахододар хургда).

„Тханцига, Наурски совхозе, даха дукхагIа дувла"

Из дар дIадахача ахкан юкъхье. ГIаьнарча Казахстанера йогIача эшелонех цхьаннеца Шолжа-ГIали тIа кхаьчар Шамсадов Джабраила дезал. Царца дукха нохчий а баьккхар шоай мехка цIа.

Дог гIоздаьнна, чIогIа гIадбаха бар Джабраил а цун гаргарен бовзаши бола нах а, шоаш цIабаьхкача хьалхарча дийнахьа юхаметтаостаяьча шоай республикан столицан улицашка а майданашка а гIолла болхаш. Городе хьалдаь дукха башха дика дола цIенош дар, майданаш шерагIа яр, массa а оагIорахьа долхар дуккхача гаьнаша хоздаь сийна бесса дола асфальтни накъкаш...

Джабраила а цун новкъосташа а хьалхашка дикка уйла е езаш гIулакх эттар: малагIа моттиг хержача бакъахьа я—хьогI дикагIа болх бе а ва а йиш хургйолаш?

— Бакъдар аьлча; са—м безам бац лоамашка ваха, — аьнна пучаяьккхар ший уйла Джабраила. — Фу сакъердам ба культурни гIулакхех дIа а къаьста вахар. Бераш хIанз доккхий хиннад, цар кердача бесса, дукккача нахаца даха безам ба. Шоана фу хетт цуьнах, новкъостий?

Къамаьлаш а хетараш а дукха дар. Цхьабараш Джабраила духьал бар, цхьабараш цун оагIорахьа бар.

— ХIахьий, дика да, лоамашка гIоргдац вай, — аьлар Iаьржа бIаргаш а долаш, лохарча дегIара волча зIамигача саго Юсупов Шахбулата, — Мичахьа соцадаргда вай хIаьта?

— Мичахьа? — юхахьттар Джабраила. Амма, масала, Тиркал дехьа, комсаш лелаеча Наурски совхозе. Хеза йий шоана из?

— Хеза-м хезай, бакъда кIезига хезай-кх, — аьнна йистхилар хьахьалхаваьнна кIай мож йола воккха саг. — Боккъонца хац тхона из фу моттиг а, цигача нах мишта бах а, хIаьта цар вай тIа мишта эцаргда а.

Шамсадов велакъежар.

— Из-м нийсa да. Цхьабакъда деррига а вай кара-м да: совхозе нах бахийта вай, царна шоашта бIаргагургда цигара гIулакхаш.

Иштта соцам а бир цар. Iуйранна Шамсадов Джабраил кертте а волаш пхи саг накъхатIа нисбеннача машинаца Тиркал дехьа вахар.

— Ши ди даьккхар цар цигача. Ужаж хоза-дикка совхоза боккхача боахамга хьежар, дукккхача комсий плантацешка а хилар, мастерске а, доахана а, Iаьсий а гIишлонашка хьежар. Долла хIама дезаделар царна. Къаьстта езаелар совхоза Iымерза бартбола коллектив. Нохчашка къамаьл мел даьчо хьехар уж шоай совхозе баха бахка а, къахьегам безача комсаш лелаечар дукккача дезала юкъе бахка а. «Лаьтта шортта да тхо долча, болх кораболагIаргба, кердача моттиге даха ховша оаха вежараша санна гIо а дергда шоана», — дега чура йоахар нохчашка совхоза болхлоша.

Шамсадов Джабраила новкъосташа хьадда соцам бир: кхы дикагIа моттиг лаха езац, Наурски районе соцаргда вай, аьнна.

...Дукха ха яьннац хьалхара нохчий дезалаш совхозе баьхка. ЦхьабакъДа хIанзехь а мел дукха хIама даьд цигача!

ДIахьажал совхоза кердача улицах цхьанне сурткга. Цхьатарра могIарагIа яргIа йоаллаш керда сирда а паргIата а дола цIенош. Ужжамо цIенош Нохч-

ГIалгIаче къаьнарча юрташка бIаргагуш дацар.

— Укх тайпара цIенош хьалхарча хана де лерхIаш мара дацар, — йоах хIанз нохчашта цIенош хьалдара кулгалдеча Шамсадов Джабраила — Хьажал са цIенга...

Лакха диъсаьна Шамсадова цIа юрта йисте дагIа. Цун ира биъсаьна тхов керда шифер тIайилла ба. Къулбехьеи малхбузехьеи доккхий кораш да, хIаьта малхбоален оагIорахьа хьачувоала ниI хургйолча метте хоза хьайра карниз а йолаш йоккха паргIата веранда я.

Iаьнзарчоа Iояьхкача бийдача кирпишкахта гIолла дIачудовл тхо кхаь цIенах латтача цIен чу. Доккха да малха сердалонах дизза дола зал, хIаьта вош ший—нана цIан берий цIан хургда. Хоалуш да цIеношта тIехдика топпар хьаьха хилар. Пенашца лоаладенча санна хетта караши наIараши.

— ЦIа дарах боалаш бац са коара болх, — йоах Шамсадова, — се цIагIа чу ваьнна ваьлча, ков тоаде хьожаргва со. Хьайла дIа, цIен тIехьашка, аьхки хIама кийчду нана-цIа дергда аз, кхы а дIахо — отар дергда йоаго хIама лелае а, кхы боахама эшаш долча хIамана лаьрхIа а. КоахIкье комсаш а кхыбола сомаш а дIабургба аз.

Оаха хоатт цIен даьта мел ахча гIоргда хьа цIенга аьнна.

Джабраила цхьан минута уйла ю.

— Хетаргахьа ялхайтта бIаьтума, — йоах цо. — Цхьабакъда коа ергйола керттерга гIишлонаш а, ков тоадар а ялхазз а цунца.

— Соуда нийца дий Iа?

— ХIа-а, совхозо итт бIаь тума ссуда деннад сона.

Шамсадова хьадувц цIенош хьалдеча наха совхоза администрацес ду доккха гIо. Царна цIенош хьалду материалаш а транспорт а тел, цIенош де ховш бола говзаш а ухийт гIона. Масала, хIанз гIишлоний майданашка болх беш я каменщикий цхьа бригадеи плотникий ялх бригадеи.

— Тхоай кулгалхошта эгIаза дахарал совгI, цу чIогIа раьза да царна, — йоах Шамсадова. — Масала, тха партийни организацес секретарь волча Николай Александрович Цепин. Из ше a волаш тхона лоалахха цIа деш, бакъда, хьалхаIа тха, нохчий, цIеной йоахара во. «Са-м, йоах, хIанзарчоа чуваха моттиг я, амма цун шелал тIаялехь «керта тIа» тхов хила беза». Дика сага из!

— ЦIеношка чу маца вала безам ба хьа? — хаьттар оаха Джабраила.

— Кастта! — велакъеж из.— Цхьа бутт паргIа ха яьлча шо холаоагIе, оаха че ечча нийслургда из.

Октябр бетта цIеношка чу бовла кийчлуш ба кхы а нохчий 45 дезал; хIанз цIеной керттера балхаш деш ба уж.

...Тхо дIатIадолх Юсупов Шахбулата цIа деча метте. Из вар-кх из Iаьржа бIаргаш доа зIамига саг, кхо бут хьалха кулгаш дIа а лостадаь, «Мичахьа соцаргда вай?» яхаш хиттар.

— Мишта хетт хьона Шахбулат, ер моттиг, езий хьона?

ЗIамигача сага бIаргаш сирдадьлар.

— Миштa езац ер! — жоп лу цо. — Гой шоана, миштад аз ду цIа! Укхаза данман ваьккхаргва со шаща мегирва. Цул совгI... — шерра велакъежар из. — Цул совгI, са дезала юкъе Наурски совхозе яьр я. Мичахьа гIоргда тхо хIанз йiнIига даьхера!

Юсупова, веранда тIера кадай Iо а кхоссавенна, кулгхьекхар шийна юкхе деш латтача цIеной оагIорахьа.

Укхаза цIенош деш ба са даь — веший къоангаш — Абуязит, Баки, Висит, Юнус, ВахIид. Дукха бий? Са-м кхы а ба гаргара нах. Хьайла, хьалла гуш долл цIа са нейций Газиев Ахьмада да. ХIаьта мел нах ба укхаза бовзаш, хьалха со мо Итумкале баьха. Цудухьа тха улицей цхьаннех Итумкалински аьнна цIи а тиллай...

Оаха хетт Шахбулатага, Казахстане кхы биъсий хьа гаргара нах.

Ба, дуккха а. Дал-наьна вежарий — йижарий а, даь-веший къоангаш а, шучий а ба... Оаха массане укхаза уйла яьй гаргарий письмош а яздаь, укхаза, Наурски совхозе, а уж баха хьалбехa. Боккъолдар аьлча, сенна гIоргба уж лоамашка? Шаьрача моттиге вахар во-

дий, сомий бешамаш а комсаш а кхееш. Укхаза лаьтташ IалIамате дика да, хьинар до-ла кулгаш мара хIама ца эшаш...

Юсупов Шахбулат санна болча цхьабола индивидуальни гIишлонаш болх беш бац хIанз. Шоай цIенош даь баьлча уж гIоргбола ба уж производстве балха. ЦхьабакъДа дуккха нохчий маIанах а кхалнах а ба юрта боахама тайп-тайпарча отраслашка болх беш. Масала, болх беш ба электросварщик Абдулаев ВахIид, божабеттархо Матаева Рабу, комсаш лелаечар бригадир вола Атиев Салман кхыбараш а.

Сихьенна чуэцаш латтача комсий плантацешка тхох кхийтар безаме хьайна йола Исаева Роза.

— Болх мишта лел хьа, Роза? — аьнна хьаттар оаха цунга.

— Массанел дикагIа!—елеелар Роза. — Бригадиро йоах, аз задани 120 процента кхоачашъю. Директоро а могаю со. Бакъда аз куралсонтал яз аьнна ма хеталда шоана. Ак! Ер-м са кердача мотттигера балха юкьнг мара яц. Де дезаш дукха гIулакхаш да са-м кхыча кхалнахьа мо. Тха кхоа совхоз шин ткъамащ доаржадеш мара яц...

Розас, дог гIоздаьнна, хьаювц тхона совхоза перспективаш. ХIанз цун комсий бешамаш 1300 гектара тIа я, амма 1960 шера 3500 гектарага кхачалга хургья. БIаь тайпара совгI комсаш хургья укх пятилеткех мехка боккхагIа болча комсаш лелаеча боахамашца дIаоттаргйолча совхозе. Бакъда совхоз комсашца дIаьхий хинна Iец. Укхаза кхедеш да дукха пайда луш дола доахан, коара оалхазараш, буртига культураш, овощаш, сомаш.

— Тхачул дIаьхагIа йолаш-м хила мег совхозаш, — йоах Розас. — Бакъда сона сайна-м бейнабац ер тайпара дика боахам. ХIаьта нах бах укхаза дика а культурни а.

Исаевас аларах тхо хьежар совхоза керттерча ковбешага а, Розаина «геттара дукха езача» цун культурни — вахара учрежденешка а.

Массехк шу хьалха совхозе кIезига мара дацар цIенош а. ХIанз листача мехий, къохкий, комсий гIаьнашта а сомий бешамашта а юкъе гIолла хьаьлхх бIарча дикача цIеной улицаш. Юрта юкъе парк я — ахкан сайреішка салоIача кагирхоша доаха ялеш хоз цигара.

Асфальтни никъ бода доккхача хозача цIенага. Из я городе а наггахьа мара нийс ца луш яр санна йола совхозни клуб. Клуба гаьна доацаш, юкъе да берий бешен яслейи бешеи цIенош. Цигача бераш хьежаш йолча Юсупова Пасисах хьаьокх тхога кIайча юргIашца кийчдь зIамига маьнгеш. Берий бешеи, яслешкен — душеи цIенош а, лорий кабинеташ а, сакъердамеча берий ловзараша лаьрхIа цIенош а да. Iуйранна ноанош догтешшаме кхувл шоай бераш цу башха дикача цIеношка!

Совхозе школа - десятилетка а я, кагий нахн мехкарийн комсаш лелае Iомабеш йола училище а я. Кастта цу мехка цаI мара йоацача комсаш лелаечар училище экзаменаш а енна совхозни плантацешка дIагIоргва бIаь дешархо...

... Дика да тахханара совхоза ди. Кхы а дикагIа, хозагIа хургда цун кхоанара ди.

Цудухьа дIахкета безам ба Шамсадов Джабраила, Юсупов Шахбулата, Исаева Розай кхыбарий а кхайкаралца: новкъостий, даха дувла Тиркал дехьа, Наурски районе!

Б. БЕКЕТОВ.

Ханнахьа йисте хIана баннхац болх?

Первомайски района «Ленина» колхозе цIенош а кхыдола гIирсаш хьалдеча бригадирал деш ва Тумгоев IабдулВохIап. Колхоза председателла Гордиенкос тIадиллар цунна цхьа тIий тоаделга. Цу гIулакха MTC-о трактор а еннаяр.

IабдалВохIапа эша хIамаш а, нах а дIа ца балар бахьан долаш из болх юкъах биссаб, лаьрхха цу гIулакха хьалъяйта трактор болх ца беш а латт.

Парте райком а райисполком а, колхоза правлен из гIулакх ховш ба. Цар лаьртIа йоаккхе а еш дац гIулакх.

Гордиенко истола тIара хьал а гIетта оарцагIа вала везаш тIий тоадарна. Наькъаш цу хилча цхьаккхе а болх дIагIоргбац.

Евлоев БАХЬАУДДИН.

Доакъар кийчдарна къовсам лоаттабу

Доакъарех еш йола йоакхо из я ма-хулла чехках вай юкъара хьайбаш леладелга лакхадаккхарна партеси советски правительствоси укх гаргарча 3—4 шера сага сих дулх, даьта шура доккхалга США-на тIехьаккхерна оттадь декхараш кхоачашдарах йола йоакхо. Цун духьа да из, тха MTC-и партийни организацес юкъарча хьайбашта доакъар кхоачамбоалаш Iалашдарна ший мел бола низ тIабахийтар. MTC-ерча коммунисташа социалистически яхь йоаржаяьй, силос йоллархен чах аргIаш дарнеи. 8—10 балха дийнах кхоачашдергда вай хьажкIех силос йоллагIа. Цу тайпарча лозунга кIал кхьийгар механизатораша.

MTC партийни бюро-си кугало цхьан ханна ялат чу эцарнен доакъар Iалашдарнен долча гIулакха, болаш бола низ дIа-юха нийсбир. ХалагI дола гIулакх хьалацдар халача балха механизаци яро. Силос Iалашъярна силос чуэцачарал совнах тIаеннаяр хьажкIаш чуэца 7 комбайн. Царна гIулакх де болаш а 4—6 автомашин къоастайир. Цул совнах комбайнашкара силос дIакхуьаш тIаеппаш тIехьа а йолаш тракторваш яр. Тха партийни организацен нийса ахаш коммунисташ 21 коммунист вар доакъар кийчдарна гIулакха оарцах ваькха. Цар массане боккъонца бола къахьегама хьокхам гойтар.

Ма-могга ден сердалах тIех пайда эцар механизатораша. Iуйрийна 4 сахьат даьлча бола а бора маьркIажа боаш къоалабелча соца а бора болх. Махьула лоац дора технически хьажарна соцаяь лоаттаярa гIулакх. Биъсанна а юкъагI датацар механизатораша къахегалга. Ерргиа тракторни парк юха йолалора гурахь дувча ялаташтен, эзб айен лаьтта аха. ТIех эца йиш йолча тайпара техниках пайда ийцар коммуниста новкъ. Ананьева бригадас Лоацаща хана бийсан оахам а деш, фермашта юкъе 5.700 тонна силоса еллар цу бригадас.

Коммунист вола н. Монсеева еннача предложенех мастерской низаца хьайора дукхагIа йохаш йола совлен эшаш йола (оаттахалаш).

Механизаторий колхозникашца хиннача барто-цхьоагIоно, гIулакхо, доттагIало йиш халийтар: 9—10 балха дийнахь 2.300 гектара тIара дIайийна баьцаш чуэцаш цу доIделхалехь царех аргIаш ден. Силос йоллилга кхоачашдаьд 8—10 балха дийнахь. Соахка хIара Iатта ворхI тонна хиннача хIанз цхьайтт-цхьайтта тонна хIара Iатта йолаш 133 процент шера хиннача нормах еллай. ЦIеча эскара цIерах йолча колхоза хIара Iатта лаьрхIа 14—14 тонн силос еллай. Из котало яккхара дика гIулакхаш дайра тракторни бригада бригадираш болча коммунисташкара Георгий Третьяковгара, Петр Ананьевгара парте воацча Леон Поповгара. ТIех дика дIаоттаьяр цар механизаторий яхь. Планал совх доакъар Iалашдара болча къовсама керте эйттар коммунисторашеи. Цар га хьалацар массаболча колхозникашен механизаторашен. Керда тIалоацамаш дика кхоачаш ду. Хьайбаш лелорхошта кIоагчуре силос хьалйоаллкхаш аттагIа хилийта уйла тIаяхийтар партарганизацес. Цу гIулакха MTC-е кхайкаяь конкурс а я, дикагI йолча рационализацен предложени е аьнна.

Укх шера дикка шердаьд силосанен сийнача доакъараштен хьакха лаьрхIа дола хьажкIий кхаш. ДIайийнай 1.800 гектар.

Механизатораш тийша ба шоаш шин шера хьайбашта силос Iалашъерг хиларахи доакъар Iалашдерг хиларахи. Из тешам царна чу боссабаьраш, MTC партийни организаци, а коммунисташ а бар.

Шолжа-гIалан районерча 1-ча мае цIерагIарча колхоза дикагIа йола божабеттархо Волоцкая Татьяна. Укх шера дIабахача бархI бетта хIара Iатта 1.879 килограмм кхоачаш шура яьккхай цо. Волоцкая Iатта хIама хьожкаш йоал.

Жа леладара юкъе кердадар

Яхачул хьалхарча гурахь Кировски MTC-н совета колхозашка дахка жа шоай кошца Iалашдаь да Iеш, «Червленные буруны» яхача совхоза кой даьккхача фунца а Iалашде аьнна баьча соцамо дукха дувцарш дир. «Шоай де хIама доацандаь, дагалувц оаш. Фух дола кой тхой дараш тоьлаш тхона?» — йоахар цхьабола жаIуша. Шоай Iаьдалах бокълувра уж. Фух дола кой колхозашка кхоачам боллаш хилар бакъда. «Червленные буруны» яхача совхозе нийца доаладаь а да уж. Хьан кхетадергдац, совхозо эггир дикагIа дола кой шийна дутарг хилар. Совхоза кертера кой, цун дошо фонд — Шолжа-ГIали тIарча фух да. 1955-ча шера Кировски MTC-н колхозий дикагIа болча кан тIера 14 килограмм тха даьккхад, хIаьта цун рекордни болча кан тIера— 23,2 килограмм яьккхад.

Халкъа кицо йоах: «Канах Iул да». Из кица къаьстта баккъуь хIанз кан гIулакх искусственни леладеча хана. Кан гIулакх искусственни леладеча цхьа ка кхоачам ба массехк эзар дола жена. Цудухьа цо торо лу эггир дукхах долча кой цIенара пайда эца.

Искусственни кан гIулакх доладеш оаха лийрхIар дар жена тIера тха дикахь а дукхах а даьккхар, лакхдела.

Iоахарий доацаш колхозаш дита а, бе болх боацаш жаIуй бата а лерхI оаш — яхаш Iотбаьккхараш йора цхьабола жаIуша специалисташта — хьанна шийна а, цIена-м ма гIа-ба хьанна а, гIорадь ба чча цхьабIаь-ахбIаь километр гаьнара хьа а дайя, цунца жа дахька кийчдар, Iоахарашка хьежа мара везац хIанз.

Уж хьалххе а деш хиннал цIенхаштa хоамаш дар. Цул совгIа, цхьабола специалисташа лерхIар, гаьннара хьаденача кан фунца Iоахарий дукхах халийта а тарлургда, жа дахккар лакхдергда аьнна. Къаьстта тхоашта хетар оалалацар, тхона цу гIулакхах, хIана аьлча, тха зоотехникаш уж гIулакх леладь бацар. Цхьан тIехьа-м шеко яцар: совхоза диках долча кой дахана жен фу дикаш хург хилараш. Уж кой-м шоайх хьа доалача Iоахаршта шоаш дикаш дар дIалургдолаш техка дар. Совра тухала керте а резервни а кой дикал лакха йолаш да: дIаьха тамашийна листа, дIоахал а солан а, хоададича сана долаш, люстра санна кIай бос лепа, цо бIехбалара а дома тIабажарах а лорабу дегIа оамал, дукха тха даккхар, доккха, дегI. Уж гIулакхаш «Червленые буруны» яхача совхоза кой фунца жа искусственни дебаде уйла тIа яхийтар. 1955-ча шера гурахь оаха дир уж балхаш. Хьисапаш де тарлацар тха цу тайпара жа дебарах. Из дацар иштта жа дебалургдац аьнна кхерабеннача жаIуша во кой жеца леладарах. ХIаьта жаIуй а кхоастадь, оаха къаьстта жа искусственни дебадеш, зем ца баккхар. Цудухьа тхона кхоачаш даллагIа лаьрхIа доладир кIорачашка даьннад.

Жа доахкача хана чIогIа керде гIулакх латтар. Бос бола, морса тха дола Iаьхар бина, жаIуша совхоза кийх баьннаб из вахе чIогIдора. ЦхьабакъДа, царна харц де магацар Iудараш лашта юкъе Шолжа-ГIалин фух дола дика Iоахарий хьахилар.

Дахача шера жа кхыча тайпара вIашагIбеллар из болх. Жа искусственни дебодарна бархI Iул кхоастадир дIаяхача гурахь. ДиЪ Iул-шиъ Сталина цIерах йолча колхозен (жаIуй Дьякони Титови) шиъ «Красное знамя» яхача колхозен (жаIуй Гришнии Федосееви). Къаьстта гIулакх долаш оттададьдар — цу пунктанашка гIолла фух дола кой дацар. Нагахь санна кхыча Iулашка жех кой деттададар хила тардена дале, цу Iулашка из хIама хила йиш йолаш дацар. 1956-ча шера гурахь арахьара тIаденача кой даьккхача фуца 5.200 устагIа баххаргболаш кийчбир.

Тахкка хьажа тарделар иштта дахка кийчдеча жех доала дикадар а, цар ду Iоахарий сенца эргаш да а.

Цу тайпара жа дахка кийчдар а дахкар а вешта долчарел вох дацар. Нагахь санна иштта дахка кийчдар 98,7 процентни Iул хиннадале, кошца лелаш дахка кийчдаран процент 97,2 процент мара яцар. Кой даьккхача, тIаденача фуца жа дахка кийчдаьча Iулашка Iахара жаIуш Титова Iулца баккаргхаьбаш-м цIа кIезга дар. ВоккхагIа волча жаIуш Титова Iулца бахкархочча устагIа Iела хIара бIаь, Дьякова Iулца — 6 мара бац—0,8 процент, Гришнией Федосеевен Iулашца 14 мара бац — 2,3 процент. Цу MTC-н колхозашка бахкача бIаь устагIо юкъера лаьрхIача 124 Iаьхар бу, хIаьта опытни Iулашка бIаь устагIо 129 Iаьхар бу, 5 Iаьхар дукхах.

Кой юкъе доацаш хиннача цу диъ Iула жева хIара бIаь устагIо юкъера лаьрхIача 132,3 Iаьхар баьб, хIаьта Титови Гришнии жаIуй болча Iулашка хIара бIаь устагIо 136 Iаьхар баьб. Укх шера дац совхоза кой даьккхача фух дехкача жева бос бола, гIожа тха дола Iоахарий ду яха хабараш. ХIанз къестадьача Iулашка дика гу уж миштад.

Дахача шера хиннача опыто, дувца ца дезаш хьахьекхар, иштта арахьара тIаденача кой даьккхача фуца жа дахка кийчдар — жа дебадар лакхду керда гIулакх да. Цкъа-дале, цу тайпарча гIулакхаца диста варгвоацаш дукха пайда эта йиш я дикаш долча, боккха пайда боалча, шоай дегIах доаллар шоах даьннача Iоахарашка дизза дIа кхоачийтача кой. Из декхар кхоачашдоро лаккдергда жа дебадари, царна тIера тха даккхари. ШолагIа-дале, иштта цу гIулакхо племенной зоотехнически балхах бизза нийса пайда эца а дикаш дола кой къоастаде а торо лу. КхоалагIа-дале, цу гIулакхо дика торо лу дIа-хьа дувла лазараш, къаьстта жена ухха, жа кIал лу лазар-бруцеллез, дIадаккхарна. ХIана аьлча кой жан вIашагIкхетаи доацадаь. ДиалагIа-дале цу гIулакхо жа искусственни дебадаь кийчдар, жа кой деттадаьрча пунктанашка дIа-кхоа кхувлла ца дезаш мукъа доалийт. Цу дIакхоа кхувлургйолча гIел ду жа.

Арахьара тIадахьача кой доаккхача фунца жа дахка кийчдар йоккха пайда тIехьале йолаш да, тешаргахь, касталашка массанахьа чакх а даргда из. Шек вала везац, тIехьа тIаьоагIача хана вай боаккхий племенной дола кой леладу центральни пункт хила езаш хилара, цу пункте жа кхувла дезаргдац, цигара кой доккха фу жа Iулашка хьакхахьа мара.

Йисте йоалаш са ала безам ба, кой доккха фу шийдеча пунктера йоаленна жа дахка кийчдеча пунктага кхачалца йолча массайолча звеноша дика хьожаш це деза жа искусственни дебаде дагьдар доалар: Кировски MTC-н колхозашкара жаледаараша баьккха толам — жа дахка кийчде ха тIотташ, дикача доакъараш кхаьба, фух дола кой дика кийчдаьча «Червленые буруны» яхача совхоза коллектива толам ба, кой доккха фу дахьа дезача дIакхачийтари эшача аппаратурах колхозаш Iалашъяри вIашагIтехьа доахаш дика балхаш дарье. ГIазльерерча госплемрассадника специалистий толам ба из, жа искусственни дахка кийчдеча колхозий техникий толам ба из, тIехьара а, иштта жа дахка кийчдарх а тешар дIадаьккхача жаIуй толам ба из. ЖаIуша дикa балха ца лоацаш жецара цхьаьккха болх толам болаш хила йиш яц.

Кой доккха фу ший моттиге дIакхачийтара къаьстта моттиг лоац. Колхозий правленеша цIенхошта йоаккхо еш лелабир из болх, бараитта дийнахь цхьа цкъа а цу гIулакха эша машин на луш йитанзар цар, кой доккха фу тIакхьахьа график йизза кхоачашйир. «Червленые буруны» яхача совхоза кой доккха фу дукхагIа да. Цо новкъостал дергда юрта боахамаш къахьегамчийна Советски союза Коммунистически партени Советски правительствоси жа дебадарах а царна тIера тха даккхаш лакхдаре а даь соцамаш кхоачашдарна.

А. ИВАНОВА, зоотехник.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Американски расисташа леладу харцахьара гIуланхаш

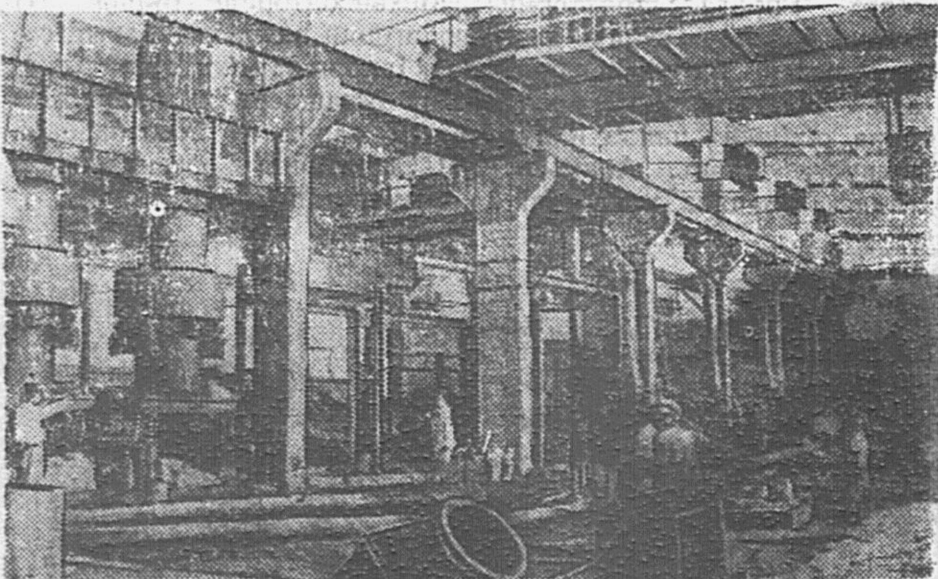
НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). ДукхагIча газеташа хьалхарча оагIонаш тIа дахийтад «школаш юхь кIай йолчарна» мара хала езац аьнна лерхIаш йола американски расисташа негрий берашта низаш мишта ду хьахокхаш дола сурташ.

Линл-Рокара (штат Арканзас) хьейтача снимко хьажокхаш книжкаш тIаьн кIала доахкача 15 шу даьннача гIийла негрий йIига Элизабет Экфорда школе дIачуйодача, герзашца бизза кийчоеннача салташа никъ мишта хоадаьбу. Судо шоаш школе бахийта оезаша аьнна соцам баьчул тIехьагIа Литл-Роке школе чуяха гIийртача негрий 9 йIигех хьалхарниг яц Элизабет. ХIаьта а Арканзас яхача штата губернатора негрий бераш чу ма дита аьна приказ а денна школенна герзаштта кийчбеннача салташца го бир. Саббаре, шийца накъа йоаккхаш саг воацаш, болата каскаш а тухкаш герзашца кийчбенна топашца цун накъа духьала баьннача салташта юхе гIолла массекхаза школе чуяха гIийртар Элизабет. Литла Рокара Ассошиейтед Пресс яхача агенствос хоам барца хIара из чуяха массаза гIорт «нийса хьалашка а хьежаш, нийса гIа а боахаш» юха ювла езаш хулар из салташа хIама ца оалаш мукъа битача хулиганаша кхера а еш, цар бIеха дешаш а дувцаш.

Из хилар негрий вокха 8 бера а, уж школе дIачубаха гIертача.

Шарлоттера (КъилбседераКаролина) дайтача дукхача газеташа тIадахийтача сурта тIа, хьахьокх эгIазе йолаш гулбенна латтача расисташта юкъе гIолла школе йода 15 шу даьнна негрятянка Дороти Каунтс, «Нью-Йорк таймс» корреспонденто яздеча тайпара Шарлоттера «гулбеннараш цIогIарч хьекхаш гIар а еш тIабахар цунна. Цьханне яьсса патрон яр йлийтар... Дороти яхача йиниго цун теркам банзар. Дороти а юха хьалхашка духхьал дIа а хьежаш школан наIар тIа яхар из». Дешар даьнначул тIехьагIа Дороти цIаьхха а яха езаш хилар моастагIал долаш укхох белаш хинна гулбеннача наха юкъе гIолла, Ассошиейтед Пресс яхачох цар цунна тIехьа тIойи гIажамаши кхувсар».

«Нью-Йорк таймс» яхача газето город Стеружисера (Кентукки штат) беча хоамах юкъбенна школа цIеношка негрий 18 дешархо тIакхаьчача, 250 саг волаш вIашагIкхийтта соцабара духьа патрульна 15 машинацара герзашца кийчбеннача 30 салтечо школан духьалара улица хьалийзар. Гулбеннача сардамаш доахаш цIогIарч деттар, берашта тIой кхувсар. Обшественност тIагIоттарах кхо шу хьалхагIа негрий бераш кIай цIока долча накъа берашца цхьана деша дагIа йиш яь яхар дIадоаккхаш лакхерча судо соцам барах школашка бахара шоай бокъо чакхьякхха гIерташ дехар дар хьалхара ди ниттa дIадихьар негрий бераша.

ВЬЕЬНАМА ДЕМОКРАТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА. Ханое яхача городе хьалъех латт машиностроительни завод — исхкарча доккхагIа йола предприятеех цхьа предприяте я из. Заводе цехай цIеношт хьалдаьдХiаня машинаш дIаоттаеш я цига.

СУРТА ТIА: Завода цхьан цехе машинаш вIашагIйоххаш боахь. Вьетнама информационни агентстван сурт.

Иордане американски герз кхахьар

Лондон. (ТАСС). Английски печато боккха теркам бу сихдаь американски герз Иордане кхахьарах а, хIаьта цу гIулакха США «фецара тIиб де безам болаш хиларах а болча хоамий. Буржуазни печато къайлахьоц уж США гIулакхах Сирен духьал хьожадьхилар а, царна гIо деш Англи Франци хилар а. Иштта «Дейли мэйл» яхача газета политически обозревателя Уэйкфордо йоах, Англес ВIашагIкхийттача Штатий план могийн хилар. Газето цу планах «Средиземни форда малхбоален оагIорахьа низ хьокхар» аьнна цIи тиллай. «Iарбий герзах Iалашбара политика (Ухказа: Сирен лоалахарча мехкий Iарбий. — Ред.), — язду дIахо обозревателo, — США-цен Францецен кхайлагIа долча переговорашца ювцаш я.

Американски герз дIаухийт Германерча американски складашкара».

Обозревателa кхачох, хIанз Англерен Францерен герз дIакхахьийтар дувцац ца.

«Дейли экспресс» яхача газето ВIашагIкхийттача Штаташа «6-гIа флот кийчъенна йолча хана» сихъенна Иордане герз кхахьийтар дувцаш, къайлахьош ойла йолаш дIа гIоздалар Юкъерча Малхбоалехьа США жандарма роль ловзош хиларах. Газета халахетар фуд аьлча США из гIулакх 10 бутт хьалха, Египете англо-французски йолча хана, ца даьлга да.

Цхьайолча печата органаша, американски герз кхахьийтаро юккерча а юкъерча а Малхбоален гIулакхаш ирдара бекхтокхам а лоацаш. Англес цу райондера шийн политика хувцара тIехьа я.

«Дейли геральд» яхача газето «Соцаде из эгIор» аьнна керттера статьяно йоах, «юкъерча Малхбоалера кризис кхерамегIа хулаш латт». Статьян автор юххера а «герза хьакъехьа мехкаш бартадахка» дезаш хилара тIехташ ва.

«Дейли уоркер» яхача газето белгалду, ВIашагIкхийттача Штаташа Иордане феца герз кхахьийтар «Сирех латара кийчо хилар». «Цу катастрофически политико, — язду газета,— Юкъера Малхбоале кхерама кIал оттаьв ца Iеш, дерригача дуненна а кхерам тосс. Англен пайданегIа да из политика согIаийр хьадехар а, хIаьта Юкъерча Малхбоалехьа машар чIогIабара хьакъехьа йола советски предложенеш малхбузен мехкаша ювцара тIехьа хилара».

Машаре бахача Йеменa наха англиски колонизатораша оахкарий хьисаnе баь низ

Нью-Йорк. (ТАСС). Юнайтед Пресс яхача газета корреспонденто Дамаскера беча хоамах, Сирен кхыча мехкашцарча гIулакхий министро Салах Битарас аьлар, Шукейр яхача Йемена районе налеташ ярах английски фецара — гIема низаш бекхе деш.

Йемена имамо Ахмеда, Сирен паччахьалкхенга телеграмма яхьийтай яха кепайоазон яха бакъба.

Телеграмма тIа яхаш да аьлар цо, английски самолеташа йийттараш напалмон химически бомбаш хилар. Из бомба ийкхачул тIехьа саг меррийчара цIий а долалийна лаКепа йоазон беча хоамах, 1 сентябрь денз цу районе хIаьнна безкел бу юхаме англиланаш.

Ленинградски Театральне Институте 5 шера деша

Нохч-ГIалгIай Оркомитета Культуран Управленес хьожаба Ленинградски Театральни Институт деша бахар 5-ча сентябре вай республикера 17 саг: Анасов К., Идрисов С., Исаева Т., Сардамова К., Исаева Р., Сардалова К., Исаева Р., Санева Т., Садаев А., Ильясов С., Хакишев Р., Идаев Ю., Зангаев У., Дудаев М., Сулейманова Д., Даулетмурзаев А., Хасанова Б., Солцаев М., Мурдалов. Уж накъа баха Шолж-ГIалан вокзале дукха гаргара нах а культуран Управленебохлой а, Нохч-ГIалгIай республикан артисташ а баьхкабар.

Накъа боахаш хьехама къамаьлца гарга йист хилар Нохч-ГIалгIай культуран Управлене начальник — Татаев Ваха. Цо аьлар, Ленинградски Театральни Институту ара хийцача нахах, дукхханех культурани искусствани деятелаш а гуш бола артисташ а хиннаб. Дукххача театрашка керттера балхаш деш ба царех дукха бараш. Вай республика, къона республика я, культурани искуствани болхлой вайна чIоагIа эш. Культуран Управленен болхлой а Нохч-ГIалгIай республикан къахьегамхой а искусствaн дешар дикача толамашца оаш даккхар ловш ба. Вай культурани искусствани сий хьалоадарг долаш дика толамаш долаш цIа дерзалаш.

Цунна тIехьа къамаьл дир Нохч - ГIалгIай республикан заслуженни артист волча Хамидов Абдуллас. — Вай республике дукха нах хургба Театральни Институте деша безам болаш аьлар цо кагирхошна шун даькъа нийсенна цIадерзар хIара дахара моттиг. Вай республикан Культурани Искусствани болх хIара денна лакхлургболаш толамаш долаш дешалаш шойха вай къахьегамхошта хеталаш доахкал бакъдеш. Деррига на дегчура лов сона дика артисташ а хинна шу вай республике дахкар.

Вай къахьегамхошта ловчча бесса дика а дийша тхойха бола тешам бакъ а бах цIадерзарна бергига низ тIабохийтаргба оаха аьлар кагирхоша Поезд гаьна яллалца кульгаш лестадеш Iодика ювлаш бахар кагирхой.

Сердалон Корреспондент. ДАУРБЕКОВ.

СУРТА ТIА: Ленинградски Театральни Институт деша болха кагирхой. Юкъе Нохч-ГIалгIай Культуран Управленен начальник — Татаев В. (ардехьа), Нохч-ГIалгIай республикан заслуженни артист Хамидов А. (аьттехьа).

Шарипова Асламбека цIерагIа керда колхоз вIашагIъйоллар

28 августа 1957 шера Первомайски районерча Дарьяльски юртсовета Ляжг яхача юрта 235 къахьегамхо вIашагIкхийтта собрани яр.

Собране бар Нохч-ГIалгIай АССР Оргкомитета председателa заместитель нов. Тонгиев З. С., Первомайски райисполкома председатель нов. Шадиев С. Х.

Собране дувца оттадар доккха, чIоагIа лоархIам болаш гIулакх дар—лоамчу йоаржаяна яда кагий юрташ вIашагIа теха колхоз вIашагIъйоллар.

Дукха хана денз хьа къердаш хиннай Дарьяльски сельсовета чу йоагIа юрташ, жа леладари, доахани говраши леладари дика хиларца. Цудухьа укхаза вIашагIъелла специализированни колхоз цу, къаьстта, жа леладу колхоз, цо вIашагIъйоллар довзаргдолаш хургья, Iаьдала боккха пайда луш хиларца а, бахача наха юкъерча пайдана къахьега йиш хург хиларца а. Цудухьа тамаш а яц собране мел хиннар цу дикана доладаьча гIулакха раьза хилар.

Эггара хьалха собране дувцаоттадьча дешах къамаьл дир Первомайски райисполкома председатела нов. Шадиевс. Цо аьлар, лоамчу баха нах чIоагIа дIа-юха бекъабанна бах, из царна шоашта хала а да, цул совгI юкъарча пайдана къахьега моттиг а яц царна, хIаьта доллача хIамана хоачам болаш бахалга а хилац цар: культурни а материальни а. Цудухьа, ЖIайрахен (центральни усадьба), Хьулийн, Бейнийн—хьаь юрта мара нах бахарг боацаш вIашагIйолла еза колхоз. ДIахо дийцар нов. Шадиевс колхоз вIашагIъйоллара къахьегамхой гIулакха хьакъехьа-жа а, говраш а, доахан а нокхарий а колхоз вIашагIтохара хьакъехьа.

Къамаьл даьча нов. Льянов Бексолта дийцар докъара а, хина а доажоча моттига а, жа леладе лоамчу аттагIа хилара хьакъехьа. Цудухьа, аьлар цо, дукха маьхе доацаш тхана а дулха а IаьдалIан нахан пайданах хургья укхаза вIашагIъелача жа леладу колхоз.

Нов. Цицкиевс аьлар, хIанзехь а 5000 жа Iангара дахал доахкар кийчъдьд. Дарьяльски юртсоветерча къахьегамхоша, хIаьта дIахо кийчъеш а латт. Укхаза колхоз вIашагIъйоллар в, жа лелдар вай пайдена чIоагIа а гIулакх да, хIаьта Оргкомитетага дехар де деза сихагI колхоз вIашагIъйолла а жа эца а ссуда лургдолаш, цул совгI е Нaьсарен районе, е МогIабикарча районе ялат дIаде лаьтта лургдолаш.

ДIахо къамаьл даьча н.н. Куштовс а, Илиевс а, Кемповс а хьалха къамаьл даьраштa раьза а болаш колхоз вIашагIъйолла аьнна предложенеш йир.

Иштта масса вола саг раьза а волаш собране оттадир Дарьяльски юртсовете жа леладу, дIахо нокхарий лелоргдола, колхоз вIашагIъйоллилга.

Циггача, 69 саг заявлени а яна колхозе дIаязбалар, цул совгI колхозники шоай инициативах кердача колхоза 103 устагIи, 6 некхи а балар колхозникаша, хIаьта говраши, кхыдола дукъ леладу доахани колхозе дIачу лургдолаш а отдельга а, колхозаца дIаязлуллга а дIахо долаш да.

Колхозах масса ва а раьза волаш Шарипова Асламбека цIи тиллар.

Колхоза председателал харжар нов. Цуров Жабраил, цун заместитель — Куштов Б., берригаш правление ворхI саг харжар, ревизионни комиссе — пхи саг, комиссен председатель — Пугиев Х. С.

Собране соцам бир ЖIайрахе центральни усадьба а хургьйолаш, хIаьта Салги, Хани, Эрзи, Шонн, Оалга тIа бахараш Хьули вIашагIкъетаргболаш, Мецхали, Ляьжги, Хамишки, Горки, Духьургаш тIа бахараш — Байна.

Царна а кхы йолча а предложенешта масса раьза волаш чакхъйьлар Шарипова Асламбека цIерах йолча колхоза хьалхара организационни собрани.

Колхоз вIашагIъйолларна гIо

КОТИКОВ Х.

ГIалгIай алфавит (алапаш)

ГIалгIай алфавит эрсий алфавитаца нийсдь да, цудухьа гIалгIай меттала дола йоазув кепа теха арадаккха йиш я моллагIча эрсий типографе, эрсий йоазон машинкацеи. Иштта вай алфавит хиларах из Iомаде аттагIа да.

ДукхагIа дола алапаш гIалгIай а эрсий а цхьатарра да. Цхьа дола алапаш эрсий доацаш, гIалгIай да.

ГIалгIай а эрсий а цхьатарра дола алапаш ераш да: а, б, в, г, д, е, ё, ж, з, и, й, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, щ, (из алап — оза вай наьха дешашца яздац) ъ, ы, ь, э, ю, я.

ГIалгIай меттаца долаш а эрсий меттаца доацаш а ераш да: аь, яь, хь, хI, кх, гI, кI, пI, тI, цI, чI, къ, рхI.

Уж алапаш-оазаш укх дешашца йоагIа:

аь — аьшк — железо, аькха — зверь, гаьнаш — ветви.

яь — яьшка — ящик.

Хь — хьайра — мельница, Ахьмад — Ахмет, бухь — вершина, ахьар — помол.

ХI — хIама — вещь, хIилла — хитрость,

Кх — кха — пашня, кхор — груша, аькха —зверь, кхокх — голубь.

I — Iам — озеро, Iа — зима, йоI — девушка, дуIа — буря, муIа — рог.

ГI — гIала — город, башня, гIалгIа — ингуш, гIайба — подушка, лагIа — ступень.

КI — кIа пшеница, кIомал — конопля, кIоаг — яма.

ПI — пIаьраска — пятница, пIелг—палец, хумпIар — кабура,

ТI — тIоа — сливки, тIа — лапа, тIоарска — сафьян,

ЦI — цIа — дом, цIий — кровь, цIена — чистый.

ЧI — чIож — ущелье, чIуг — кольцо.

Къ — къамаьл — беседа, речь, къора — глухой, къам — народ, дукъ — перевал, ярмо.

РхI — ворхI — семь, бархI — восемь, берхIа — подливка.

Нохч-ГIалгIай АССР-а дукха бераш долчха ноаношта „Материнcки слава" яха орденаш „Медаль материнства" яха медалаши яларан

Нохч-ГIалгIай АССР-а Организационни Комитето соцам бу:

СССР-а Лакхерча Совета Президиумо 1944 шера 18 августа арадаьккхача Указага хьежжа СССР-а Лакхерча Совета Президиума цIерах совгIаташ дала:

«Медаль материнства» яха II степена медаль пхи бер а дахь уж хьалкхедаьча ноаношта

1. Абасова ПаьтIимата—Ведена района Ленина цIерах йолча колхоза колхозница.
2. Абдулаева Джавгарата — Ведена района колхозница.
3. Абдулкаримова Iайшата—Ведена района Ворошилова цIерах йолча колхоза колхозница.
4. Абдулхаликова ПаьтIимата — Ведена района Калинина цIерах йолча колхоза колхозница.
5. Алигаджиева Хадижата—Ведена района Куйбышева цIерах йолча колхоза колхозница.
6. Алиева ПаьтIимата — Ножай-Юртовски района Горький цIерах йолча колхоза колхозница.
7. Алисултанова Таиса Сергеевнана — цIен нанна, Ведена район.
8. Амерханова Султанат Моисеевнана — цIен нанна, Шелковской района Гребенская яха станица.
9. Бектемирова Канитат Магомедовнана — цIен нанна, Шелковской района Гребенская яха станица.
10. Боженко Зинаида Афанасьевнана — цIен нанна, Ведена район.
11. Гамзатова ПаьтIимата—Ведена района колхозница.
12. Гасанова ПаьтIимата — Ведена района Карла Маркса цIерах йолча колхоза колхозница.
13. Гасанова ПаьтIимата — Ножай-Юртовски района Сталина цIерах йолча колхоза колхозница.
14. Гитинмагомедова Марям Магомедовнана — Ножай-Юртовски района Ворошилова цIерах йолча колхоза колхозница.
15. Гусарова Амината — Ведена района Карла Маркса цIерах йолча колхоза колхозница.
16. Давыденко Татьяна Алексеевнана — цIен нанна, Шелковской района Гребенская яха станица.
17. Джабраилова Амината—цIен нанна, Грозненски района Виноградное яха юрт.
18. Изиева ПаьтIимат Сайгиевнана — Ножай-Юртовски района Калинина цIерах йолча колхоза колхозница.
19. Исмалмагомедова ПаьтIимата — Ведена района Ленина цIерах йолча колхоза колхозница.
20. Исмаилова Варвара Артемовнана — цIен нанна, Шелковской района Порабоч яха отаршке.
21. Исмаилова Халимата — Ведена района Ворошилова цIерах йолча колхоза колхозница.
22. Куприянова Мария Куприяновнана — Грозненски района 15-ча медпункта болхлочоа.
23. Курмагомедова ПаьтIимата — Ведена района Жданова цIерах йолча колхоза колхозница.
24. Лабазанова Алипата — Ножай-Юртовски района Ленина цIерах йолча колхоза колхозница.
25. Магомедова Iайшата — Ведена района Калинина цIерах йолча колхоза колхозница.
26. Магомедова Атиката — Ведена района Карла Маркса цIерах йолча колхоза колхозница.
27. Магомедова Зарията — Ведена района Чапаева цIерах йолча колхоза колхозница.
28. Магомедова ПаьтIимата — Ведена района Андреева цIерах йолча колхоза колхозница.
29. Магомедова Унайзата — Ведена района Фрунзе цIерах йолча колхоза колхозница.
30. Мирзоева Iайшата — Ведена района колхозница.
31. Мурзагашиева Iабидат Абдуловнана — цIена нанна, Шелковской района Новый Щедрин яха юрт.
32. Мусаева Асият Магомедовнана — цIен нанна, Грозненски района Виноградное яха юрт.
33. Мутаева Iайшата — Ведена района Тельмана цIерах йолча колхоза колхозница.
34. Омарова Паризана—Ведена района Тельмана цIерах йолча колхоза колхозница.
35. Омарова Хьавайна—Ведена района Куйбышева цIерах йолча колхоза колхозница.
36. Патахова ПаьтIимата — Ведена района Энгельса цIерах йолча колхоза колхозница.
37. Раджабова Шумайсата—Ведена района Тельмана цIерах йолча колхоза колхозница.
38. Рамазанова Багисултана — Ведена района Андреева цIерах йолча колхоза колхозница.
39. Сандова Зайнаба — Ведена района Ворошилова цIерах йолча колхоза колхозница.
40. Тибишева Зинаида Исаевнана — цIен нанна, Грозненски района Толстово яха юрт.
41. Хантуева Амината — Ведена района ветлабораторен болхлочоа.
42. Хайбулина Халимат Каримхановнана — цIен нанна, Шелковской района Гребенская яха станица.
43. Чикрымова Анастасия Савельевнана — цIен нанна, Грозненски района Петропавловская яха станица.
44. Шамилова Умижата — Ножай-Юртовски района Калинина цIерах йолча колхоза колхозница.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Оркомитета председатель М. ГАЙРБЕКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Оргкомитета секретарь М. КОМАРОВ.

РЕДКОЛЛЕГИ.

РЕДАКЦЕН АДРЕС: Шолжа-ГIала, Красни фронтовикий улица, № 23. Телефон 2-25-72, корректорске 2-30-91. АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 23. №№ телефонов: редакции — 2-25-72, корректорской — 2-30-91.

СФ01982. 11-ча августа 1918-ча шера цIерагI йола типографи. Заказ № 6620.